

ROZDZIAŁ 10

Możliwości otrzymania dofinansowania dla projektów kanalizacyjnych

- 10.1 Partnerstwo Publiczno – Prywatne PPP
- 10.2 Fundusze UE. Programowanie perspektyw finansowych 2014 – 2020 – uwarunkowania strategiczne
- 10.3 Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
- 10.4 Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
- 10.5 Bank Ochrony Środowiska S.A
- 10.6 Kredyt Banku Ochrony Środowiska z dopłatą WFOŚiGW
- 10.7 Kredyt BOŚ na urządzenia ekologiczne
- 10.8 Kredyty preferencyjne Agencji restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
- 10.9 Sovereign Fund TFI S.A
- 10.10 Fundacja komunalna
- 10.11 Emisja obligacji komunalnych
- 10.12 Projekty hybrydowe

10.1 Partnerstwo Publiczno – Prywatne PPP

Partnerstwo publiczno- prywatne (*ang. public-private partnership*) polega na współpracy jednostek administracji publicznej i samorządowej z podmiotami prywatnymi w zakresie usług publicznych.

Inwestycje realizowane na zasadach PPP oparte są na umowie długoterminowej, umożliwiającej wspólne działania sektora publicznego i prywatnego w celu realizacji ich zobowiązań. W pierwszym przypadku należy do nich świadczenie usług publicznych, w drugim – prowadzenie działalności gospodarczej i osiąganie zysków. W przypadku PPP nie można mówić o prywatyzacji sektora publicznego, bowiem za dostępność i jakość usług nadal odpowiedzialna jest władza publiczna. PPP jest relacją wzajemnych działań tej władzy i prywatnego kapitału, które do tej pory pozostawały w gestii władzy publicznej.

Współpraca władz publicznych z sektorem prywatnym jest reakcją na narastający niedobór środków finansowych sektora publicznego. Wynika też z chęci osiągnięcia wyższej efektywności w zarządzaniu zgromadzonymi już zasobami (na wzór przedsiębiorstw prywatnych). W sytuacji państw członkowskich zachętą do wdrażania PPP powinny być sukcesy, jakie ta forma współpracy przyniosła innym państwom, a głównie możliwość uzyskania dostępu do funduszy sektora prywatnego oraz przerzucenia na partnera części ryzyka związanego ze wspólnym przedsięwzięciem realizowanym w interesie i pod kierownictwem (politycznym) administracji publicznej. W przypadku państw naszego regionu rozwój PPP może być stymulowany ogromnymi potrzebami inwestycyjnymi związanymi z ochroną środowiska i transportem, odpowiednio do standardów przyjętych w związku ze wstąpieniem do UE. Co więcej, PPP dzięki aktywizacji funduszy prywatnych może pomóc w realizacji kapitałochłonnych inwestycji w taki sposób, który nie zagrażałby równowadze budżetowej, obciążonych transformacją państw i to przy współzaangażowaniu inwestycyjnym międzynarodowych instytucji finansowych. Jako główną przyczynę rozwoju PPP wskazuje się również potrzebę komercyjnego wykorzystania zasobów publicznych. Dość często potężne nakłady finansowe czynione przez państwo służą pozyskaniu technologii wykorzystywanych jedynie w wąskim zakresie, nieproporcjonalnym do poczynionych nakładów. Współpraca z sektorem prywatnym może pomóc wykorzystać je w wydajniejszy ekonomicznie sposób.

Kierunek współpracy publiczno-prywatnej wytycza nowa ustawa o partnerstwie publiczno-prywatnym z dnia 19 grudnia 2008 r., która weszła w życie wraz z ustawą o koncesji na roboty budowlane lub usługi. Ustawa o PPP ma charakter ramowy i stanowi wytyczne odnośnie sposobu nawiązania i wykonywania partnerstwa, wpisując się w narzędzia już funkcjonujące w polskim systemie prawnym i stanowiąc spójną całość z innymi ustawami. Jakkolwiek praktyka pokaże, w jakim zakresie przyczyni się do rozwoju partnerstwa w Polsce, niewątpliwie, wraz z już funkcjonującym instrumentarium, umożliwi nawiązywanie różnych form współpracy podmiotów publicznych z partnerami prywatnymi.

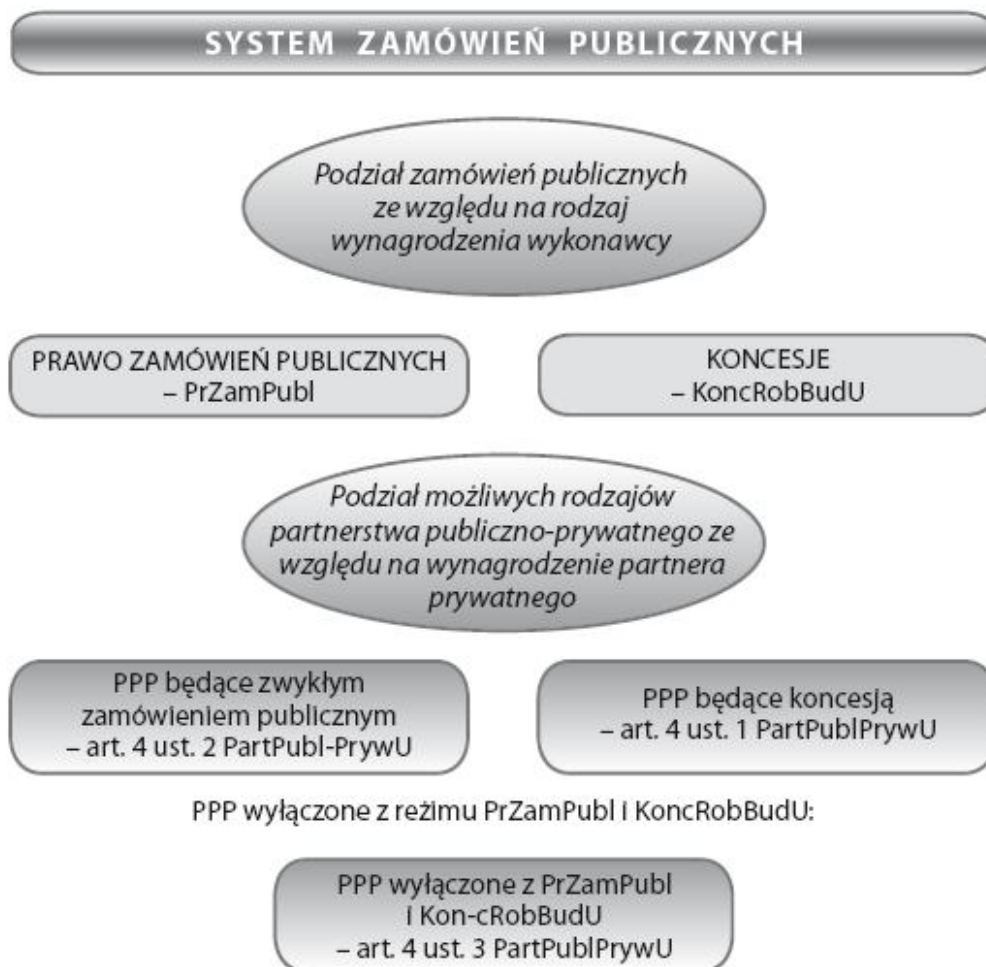
Kluczowe korzyści z PPP
realizacja projektów w sytuacji ograniczonej dostępności kapitału publicznego
ograniczone koszty całkowite projektu
lepszą alokacją ryzyka
zwiększona efektywność procesu wdrażania i zarządzania projektem
wyższa jakość usług publicznych
generowanie dodatkowych przychodów
poprawa działania administracji publicznej
wprowadzenie mechanizmów konkurencji w proces świadczenia usług publicznych

Rys. 10.1. Formy współpracy publiczno - prywatnej

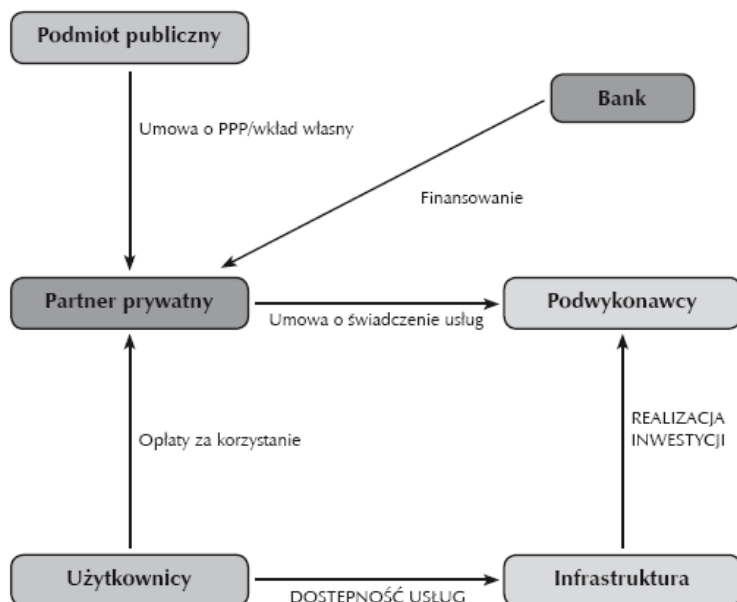
Źródło: Public Private Partnership in Poland, Investment Support, Polska Agencja Informacji i Inwestycji Zagranicznych.

Rys. 10.2. Schemat przedstawiający prawno-systemowe ujęcie PPP

źródło: www.uzp.gov.pl

Rys. 10.3. Schemat transakcji PPP

źródło: Zarząd Zamówień Publicznych Partnerstwo publiczno – prywatne, praca zbiorowa s. 67.

Najczęstsze modele PPP

W „Wytycznych dotyczących udanego Partnerstwa Publiczno-Prywatnego”, opracowanych przez Komisję Europejską, wskazano na następujące rodzaje partnerstwa publiczno-privatnego:

- ✓ **BOT (Build-Operate-Transfer)**, w tym przypadku udział inwestora prywatnego jest ograniczony do budowy i eksploatacji inwestycji (np. drogi) przez określony czas, a następnie przekazania jej (wraz z prawami do eksploatacji) władzom publicznym.
- ✓ **DBFO (ang. Design-Build-Finance-Operate)**, w tym przypadku w trakcie realizacji przedsięwzięcia inwestor prywatny zapewnia środki finansowe do jej wykonania, natomiast koszt bieżącej eksploatacji może być pokrywany z państwowej subwencji. Po określonym czasie, tak jak w BOT prawo własności przechodzi na władze publiczne.
- ✓ **BOO (ang. Build-Own-Operate)**, najistotniejszą cechą tego modelu PPP jest konieczność pobierania opłat od użytkowników inwestycji, przez partnera prywatnego (w innych modelach PPP pobieranie opłat może, lecz nie musi mieć miejsca). W systemie BOO konieczność poboru opłat wynika z faktu, iż od początku kontraktu to partner prywatny jest właścicielem inwestycji. Aby ją utrzymać musi więc czerpać przychody od użytkowników. Umowa między podmiotem publicznym, a prywatnym nie przewiduje ponadto przeniesienia własności obiektów wzniesionych i eksploatowanych przez partnera prywatnego na podmiot publiczny w żadnym momencie umowy ani po jej zakończeniu.

Zastosowanie PPP

Niezależnie od przyjętej definicji, partnerstwo publiczno-privatne polega na współpracy podmiotów z tych dwóch sektorów, przy realizacji zadań publicznych. Za zadanie publiczne należy przy tym uznać każde zadanie ustawowo przypisane podmiotowi publicznemu. Brak wskazania, że zadanie publiczne należy do konkretnego podmiotu pozwala na domniemanie, iż jest ono zadaniem samorządu

terytorialnego, a przede wszystkim gminy (art. 163 Konstytucji oraz art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 o samorządzie gminnym). Mając więc zdefiniowany krąg podmiotów publicznych (w ustawie o PPP, jeśli będziemy rozważać partnerstwo w jej rozumieniu, albo innych ustawach – np. ustawie z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych, jeśli partnerstwo rozumiane potocznie zostanie zdefiniowane szerzej niż jego legalna definicja) oraz ich zadania w ustawach szczególnych można ustalić, czy konkretne przedsięwzięcie spełni podstawowy wymóg dla uznania go za realizowane w systemie PPP.

Chodzi więc o zadania publiczne w najszerszym rozumieniu czyli takie, które zaspokajają potrzeby zbiorowe, a wydawane są na nie środki publiczne.

Taktyka postępowania w Partnerstwie publiczno – prywatnym

Etap I. Rozpoznanie projektu

1. Określenie struktury organizacyjnej prac nad przygotowaniem projektu
2. Analiza kosztów i korzyści
3. Określenie czynników oddziaływania społeczno-ekonomicznego projektu
4. Wstępna analiza źródeł finansowania
5. Wstępna analiza uwarunkowań prawnych
6. Zdefiniowanie podstawowych założeń projektu

Etap II. Przegląd i przygotowanie projektu

1. Ocena atrakcyjności projektu w aspekcie PPP
2. Wstępna analiza strumieni pieniężnych projektu
3. Wybór określonego modelu PPP
4. Porównanie efektywności projektu tradycyjnego i PPP przy pomocy wybranych narzędzi analitycznych.

Etap III. Studium wykonalności projektu

1. Opracowanie 3-4 wariantów alternatywnych dla projektu w wersji skróconej
2. Ocena wykonalności wariantów alternatywnych
3. Przeprowadzenie badań rynkowych popytu potencjalnego na produkty/usługi SPV
4. Opracowanie studium wykonalności dla wybranego wariantu docelowego
5. Opracowanie analizy ryzyka dla umowy PPP

Etap IV. Zawarcie umowy PPP

1. Stworzenie formalnej struktury partnerstwa
2. Realizacja procedury zamówienia publicznego zgodnie z ustawą o PPP
3. Przygotowanie projektu umowy o partnerstwie publiczno-prywatnym
4. Doradztwo prawne we wszystkich stadiach przygotowania, negocjacji i zawierania umowy, przygotowanie wymaganych dokumentów prawnych.

Etap V. Realizacja umowy

1. Ustalenie przepływów finansowych w transakcji PPP

2. Zarządzenie inwestycji przez inwestora prywatnego lub założenie przez partnera prywatnego spółki celowej (SPV – spółki celowej)
3. Budowa modelu zarządzania kontraktem PPP w okresie trwania umowy
4. Budowa systemu monitorowania i oceny projektu dla partnera publicznego

Wybór partnera prywatnego

Z punktu widzenia zachowania zasad uczciwej konkurencji istotne jest dokonanie wyboru inwestora prywatnego w oparciu o jasne i przejrzyste zasady. Ustawa o PPP odsyła w tym zakresie do znanych już procedur Ustawy o zamówieniach publicznych oraz Ustawy o koncesjach na roboty budowlane lub usługi. Wybór jednej z dwóch ustaw uzależniony jest od planowanego sposobu wynagradzania partnera prywatnego. Jeżeli wynagrodzeniem ma być prawo do pobierania pożytków lub to prawo wraz z zapłatą sumy pieniężnej, to właściwym trybem wyboru partnera prywatnego będzie Ustawa z dnia 9 stycznia 2009 r. o koncesji na roboty budowlane lub usługi. W pozostałych przypadkach zastosowanie znajdą przepisy Ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych. Taka konstrukcja oznacza, że w każdej sytuacji, kiedy to użytkownicy danego obiektu będą ponosić opłaty za korzystanie z niego i uzyskane w ten sposób przychody będą stanowiły wynagrodzenie partnera prywatnego, zastosowanie znajdzie Ustawa o koncesjach. Jako przykłady można w tym miejscu wskazać płatne autostrady, parkingi czy parki wodne. W każdym z tych przypadków to użytkownik – odpowiednio autostrady, parkingu lub parku wodnego – uiszcza ustaloną opłatę, aby skorzystać z oferowanych usług. Podobnie będzie w przypadku budowy i eksploatacji dworca kolejowego. Co prawda podróżni czy inne osoby przebywające na terenie dworca nie płacą za samo wejście do budynku dworca, jednak podmioty trzecie wynajmujące powierzchnie handlowe (sklepy, restauracje, bary szybkiej obsługi, kasy biletowe) płacą zarządcy budynku czynsz, który stanowi wynagrodzenie i jednocześnie jest pożytkiem w rozumieniu przepisów Kodeksu cywilnego.

Wprowadzone uregulowanie pociąga za sobą jedną zasadniczą konsekwencję – sposób wynagradzania inwestora decyduje o trybie wyboru partnera prywatnego, a zatem musi być z góry określony. Tym samym model wynagradzania partnera prywatnego nie będzie podlegał negocjacjom w stopniu, w jakim jego modyfikacja mogłaby wpłynąć na zmianę trybu wyboru partnera prywatnego.

Prawo zamówień publicznych przewiduje kilka możliwych procedur wyboru partnera prywatnego, takich jak przetarg nieograniczony, przetarg ograniczony, negocjacje z ogłoszeniem lub dialog konkurencyjny. Ten ostatni tryb wydaje się być interesujący przy rozważaniu tych projektów PPP, które są szczególnie złożone i kapitałochłonne (np. we wskazanym wyżej modelu DBOT). Umożliwia on bowiem zamawiającemu (partnerowi publicznemu) „rozpoznanie” różnych wariantów technicznych i organizacyjnych realizacji projektu i dopiero po zamknięciu tej fazy, sformułowanie istotnych warunków zamówienia i przejście do przetargu właściwego.

W dialogu konkurencyjnym to potencjalni wykonawcy proponują rozwiązania technologiczne i finansowe, a podmiot publiczny, porównując konkurencyjne oferty, wybiera rozwiązanie najbardziej optymalne dla danego przedsięwzięcia. Dzięki temu podmiot publiczny może uniknąć konieczności ponoszenia znacznych kosztów związanych z zatrudnianiem zewnętrznych ekspertów do opracowania szczegółowych rozwiązań techniczno-konstrukcyjnych. Może również przewidzieć nagrody dla wykonawców, których rozwiązania przedstawione w dialogu były podstawą składania ofert.

Źródło: Investment Support - publikacja: Rzeczpospolita 20.07.2009

Podstawą współpracy zawsze umowa

Partnerstwo z założenia polega na współpracy długoterminowej, dlatego ważne jest takie uregulowanie zasad współpracy, aby uniknąć potencjalnych konfliktów oraz wprowadzić mechanizmy zapewniające sprawne zarządzanie projektem. I tu kluczem jest umowa o partnerstwie. Jest to o tyle istotne, że co do zasady niemożliwe jest dokonywanie zmian już zawartej umowy w stosunku do treści oferty (wyjątkiem jest wystąpienie okoliczności niedających się z góry przewidzieć). Sama Ustawa o PPP wprowadza jedynie rozwiązania o charakterze ramowym, dlatego warto prześledzić standardowe postanowienia, jakie umowa powinna zawierać.

Elementy ryzyka związanego z realizacją PPP

Rozporządzenie Ministra Gospodarki w sprawie ryzyk związanych z realizacją przedsięwzięć w ramach PPP zostało wydane na podstawie art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o partnerstwie publiczno-prywatnym. Zanim zamawiający podejmie decyzję o realizacji inwestycji w tej formule, musi dokonać analizy wielu rodzajów sytuacji. Po pierwsze, powinien zidentyfikować ryzyka, a także wskazać narzędzia, które pozwolą mu nimi zarządzać.

Przykładowe elementy ryzyka związanego z realizacją PPP:

Ryzyko związane z osiągnięciem odpowiedniego poziomu dochodów generowanych w ramach współpracy	Dochodowość przedsięwzięcia uwarunkowana jest głównie przez dwa czynniki: stopień eksploatacji (wykorzystania) infrastruktury oraz wielkość opłat ponoszonych przez konsumentów. Ryzyko związane z nieodpowiednim poziomem dochodów wzrasta w krajach, które charakteryzują się brakiem stabilnej polityki w zakresie rozwoju gospodarczego.
Ryzyko związane z wyborem partnera prywatnego	Niebezpieczeństwo błędnego wyboru partnera jest naturalnym następstwem otwarcia na sektor prywatny. Konieczność nawiązania ścisłych relacji z nieznanym dotąd podmiotem rodzi obawy, czy partner prywatny wykaże się dostatecznymi (deklarowanymi) zasobami (kapitałowymi i osobowymi), które pozwolą świadczyć usługi na poziomie określonym w specyfikacji dokonanej przez władze publiczne. Niestety procedury przetargowe ustanowione w większości państw nie sprzyjają wzajemnemu poznaniu partnerów i wytworzeniu wzajemnego zaufania, a w ramach tradycyjnych procedur przetargowych trudno dokładnie sprecyzować oczekiwania wobec partnera prywatnego, w tym ocenić, czy partner rzeczywiście sprostą założonym wymaganiom strony publicznej. Władze powinny liczyć się z faktem, że dofinansowanie projektów PPP może zaburzyć konkurencję między przedsiębiorcami a nawet przyczynić się do powstania monopolu lub w inny sposób utrudniać dostęp do rynku.

**Ekspertyza dotycząca możliwości realizacji inwestycji pn.
„BUDOWA OCZYSZCZALNI ŚCIEKÓW I SIECI KANALIZACJI SANITARNEJ W MIEJSCOWOŚCI WIELOPOLE SKRZYŃSKIE
W RAMACH PARTNERSTWA PUBLICZNO - PRYWATNEGO (PPP)”**

Ryzyko związane z pracami konstrukcyjnymi	Koszty związane z pracami budowlanymi są jednym z kluczowych czynników determinujących model finansowania. Jeżeli dochodzi do przekroczenia budżetu w tej części, zagrożony jest cały projekt. Opóźnienia na etapie konstrukcyjnym, nawet przy znakomitym zorganizowaniu prac technicznych, mogą być wywołane przez siłę wyższą, zawirowania na rynku walutowym w polityce ekonomicznej i konflikty polityczne. W tym kontekście należy zaznaczyć wagę przestrzegania harmonogramu prac w projektach angażujących finansowanie ze źródeł unijnych.
Ryzyko związane z operacjami walutowymi (ryzyko kursowe)	Jeśli środki finansowe niezbędne dla realizacji danego przedsięwzięcia pozyskiwane są za granicą, istnieje ryzyko wahania kursów walut, co może zagrozić wykonaniu projektu.
Ryzyko związane z prawidłowym wykonaniem kontraktów oraz publiczną regulacją przedsięwzięć typu PPP	Kształt każdego wariantu PPP wdrażanego przez strony określany jest w skomplikowanych kontraktach, w których znajdują się również pewne elementy publicznoprawne, szczególnie, gdy partner prywatny ma się zajmować działalnością zastrzeżoną dotąd dla sektora prywatnego (elementy koncesjonowania). Niestety, podobnie jak ma to miejsce w obrocie gospodarczym, nie zawsze strony zobowiązania są w stanie wywiązać się z niego na etapie realizacji kontraktów. Szczególne problemy pojawić się mogą przy egzekwowaniu przez sektor prywatny swych uprawnień do pobierania opłat od obywateli (12). Czym wyższy jest stopień „politycznej wrażliwości” tych usług, tym większe jest prawdopodobieństwo wystąpienia niepomysłnych napięć w razie pobierania opłat bezpośrednio od ich konsumentów.
Ryzyko polityczne	Ocena politycznej stabilności instytucji zaangażowanych w przedsięwzięcia jest stałym składnikiem analiz finansowych przedsięwzięć (także opartych na PPP), a ich wynik znajduje swe odbicie w opiniach międzynarodowych agencji ratingowych. Oceny te mają bezpośrednie przełożenie na cenę, jaką za pozyskanie kapitału na realizację inwestycji w poszczególnych krajach zapłacić muszą podmioty zainteresowane przeprowadzaniem inwestycji, co przekłada się na jej ogólny koszt. Ze wzrostem poziomu ryzyka politycznego wzrastają koszty pozyskania kapitału niezbędnego do sfinansowania danego przedsięwzięcia. KE, zdając sobie sprawę z powyższych uwarunkowań, deklaruje swą pomoc w minimalizacji ryzyka politycznego w przedsięwzięciach PPP, zachęcając jednocześnie do uruchamiania instytucji (szczególnie międzynarodowych), które udzielałyby gwarancji minimalizujących ryzyko polityczne, a więc i koszt pozyskania kapitału niezbędnego na sfinansowanie poszczególnych przedsięwzięć.

**Ekspertyza dotycząca możliwości realizacji inwestycji pn.
„BUDOWA OCZYSZCZALNI ŚCIEKÓW I SIECI KANALIZACJI SANITARNEJ W MIEJSCOWOŚCI WIELOPOLE SKRZYŃSKIE
W RAMACH PARTNERSTWA PUBLICZNO - PRYWATNEGO (PPP)”**

Ryzyko związane z przestrzeganiem wymogów ochrony środowiska oraz zachowania dziedzictwa kulturowego obszarów, na których wdrażane jest przedsięwzięcie.	Inwestycjom infrastrukturalnym mogą towarzyszyć liczne protesty organizacji społecznych, żądających wstrzymania inwestycji lub wdrażania drogich, wyrafinowanych technologii zapewniających (zgodnie z ich poglądami) ochronę interesu społecznego, szczególnie ochronę środowiska naturalnego. Protesty wszelkiego rodzaju przeciwników inwestycji mogą doprowadzić do opóźnień w jej realizacji, a przez to podwyższyć koszty całego przedsięwzięcia. Podobny skutek mogą przynieść również nieoczekiwane odkrycia archeologiczne, dokonane na obszarze robót konstrukcyjnych.
Ryzyko ukrytych wad	Nowe przedsięwzięcia typu PPP niejednokrotnie mogą przyczynić się do rozbudowy istniejących lub stworzenia nowych systemów usług publicznych. W niektórych wariantach PPP partner prywatny przejmuje odpowiedzialność za utrzymanie instalacji urządzeń przez okres współpracy. Operacja ta w przypadku przedsięwzięć zmierzających do rozbudowy infrastruktury ma pomóc sektorowi prywatnemu w łatwiejszym wywiązaniu się ze swego zadania inwestycyjnego. Jednak pozornie atrakcyjne rozwiązania tego typu mogą okazać się kosztowne dla partnerów prywatnych, jeśli w trakcie realizacji przedsięwzięcia pojawią się nieznane dotąd wady infrastruktury, wymagające nieprzewidzianych inwestycji, zmniejszające pierwotne plany finansowe partnerów.
Ryzyko (braku) publicznej akceptacji	Projekty infrastrukturalne mogą budzić protesty społeczności lokalnych. Istnieje również niebezpieczeństwo bojkotu usług przez klientów nieprzyzwyczajonych do odpłatności usług przekazanych „nagle i niesprawiedliwie” (w ich odczuciu) przedsiębiorstwom prywatnym. Niekiedy zbyt gwałtowne protesty grup interesu mogą storpedować projekt PPP, zmuszając władze publiczne do wypłaty nieprzewidzianych rekompensat, psując wizerunek partnerstwa w społecznym odbiorze. KE radzi, aby inwestorzy przeprowadzali stosowne analizy nastrojów publicznych i oczekiwań wobec realizowanego projektu, przed jego rozpoczęciem.
Ryzyko utraty kontroli publicznej nad procesem świadczenia usług	Celem administracji publicznej w przedsięwzięciach typu PPP jest zapewnienie społeczeństwu usług publicznych na najwyższym poziomie. Można go osiągnąć dzięki współpracy z sektorem prywatnym, który musi mieć jednak realny wpływ na realizowane zadania. Władze nie powinny jednak zapominać o konieczności pozostawienia sobie wpływu na kluczowe kierunki rozwoju przedsięwzięcia, w tym procedur umożliwiających kontrolę i nadzór nad przestrzeganiem zasad współpracy.
Ukryty protekcyjizm	Budowa infrastruktury komunalnej w powszechnym odczuciu wydaje się być głównym zadaniem sektora publicznego, w związku z tym opinia publiczna może być sceptycznie nastawiona do udziału sektora prywatnego w tego typu przedsięwzięciach. Sceptycyzm społeczny może być szczególnie silny, gdy inwestor pochodzi z zagranicy, szczególnie z bogatszego państwa i posądzany jest o chęć maksymalizacji zysków kosztem jakości wykonywanych zadań (praktyki „neokolonialne”).

10.2 Fundusze UE. Programowanie perspektyw finansowych 2014 – 2020 – uwarunkowania strategiczne.

WSTĘPNA CHARAKTERYSTYKA PROPONOWANYCH PROGRAMÓW OPERACYJNYCH

POZIOM KRAJOWY

10.2.1 Program operacyjny dotyczący innowacyjności, badań naukowych i ich powiązań ze sferą przedsiębiorstw

10.2.1.1 Cel programu

Celem programu będzie znaczące pobudzenie innowacyjności gospodarki, wyrażające się głównie zwiększeniem nakładów prywatnych na B+R, w szczególności poprzez wsparcie przedsiębiorstw w obszarach innowacyjności i działalności badawczo-rozwojowej a także podniesieniem jakości i interdyscyplinarności badań naukowych, zwiększeniem stopnia ich komercjalizacji oraz umiędzynarodowienia. Cel ten zostanie osiągnięty przez koncentrację działań na wzmocnieniu jakości badań oraz pozycji krajowych jednostek naukowych w ramach Europejskiej Przestrzeni Badawczej, budowie powiązań między nauką i potrzebami rynku oraz przedsiębiorstwami, a także na wsparciu i rozwoju innowacyjności przedsiębiorstw (zgodnie z podejściem tzw. inteligentnych specjalizacji). Interwencja będzie koncentrowała się m.in. na określonych sferach odpowiadających globalnym i ogólnopolskim kierunkom rozwoju badań i nauki wskazanym w Krajowym Programie Badań.

Działania w ramach niniejszego programu będą się skupiać wokół tzw. narodowych centrów doskonałości, zlokalizowanych głównie w miastach wojewódzkich. Finansowane będą projekty w obszarze B+R (zarówno transfer technologii, badania i prace rozwojowe oraz infrastruktura B+R), kierowane do najlepszych w skali kraju jednostek naukowych i dydaktycznych. Istotnym elementem programu będą również działania skierowane do przedsiębiorstw inwestujących w innowacje oraz prowadzących działalność badawczo-rozwojową. Dofinansowanie kierowane będzie na rzecz wsparcia całego procesu powstawania innowacji od fazy tworzenia się pomysłu, poprzez działalność B+R, prototypowanie aż po wdrażanie wyników badań, transfer technologii oraz działalność innowacyjną na rynkach międzynarodowych. Oprócz innowacji technologicznych wsparciem objęte będą, towarzyszące im, innowacje nietechnologiczne pozwalające na zwiększenie efektywności działań organizacyjnych czy zarządczych w przedsiębiorstwie.

Przewiduje się wykorzystanie w szerszym zakresie pozadotacyjnych instrumentów wsparcia, które w większym stopniu wykorzystywane będą do finansowania inwestycji w innowacyjne MŚP znajdujące się na wczesnym etapie rozwoju (rozwój zdolności inwestycyjnej innowacyjnych przedsiębiorców oraz rozwój rynku inwestorów prywatnych). Dotacje mogą być adresowane do przedsiębiorstw wdrażających rozwiązania innowacyjne o wysokim stopniu ryzyka.

10.2.1.2 Cele tematyczne oraz fundusze

Program wpisuje się w następujące cele tematyczne:

Cel tematyczny	Priorytet inwestycyjny	Fundusz
1. Wspieranie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji oraz jego priorytety inwestycyjne	1.1. wzmacnianie infrastruktury B+R (...) i możliwości rozwoju sektora B+I oraz promowanie centrów kompetencji, w szczególności tych o znaczeniu europejskim	EFRR
	1.2. promowanie inwestycji przedsiębiorstw w B+I, rozwój powiązań między przedsiębiorstwami, centrami B+R i szkołami wyższymi (...), wspieranie badań technologicznych i stosowanych, linii pilotażowych, działań w zakresie wczesnej walidacji produktów i zaawansowanych zdolności produkcyjnych i pierwszej produkcji w dziedzinie kluczowych technologii (...)	EFRR
3. Podnoszenie konkurencyjności MŚP, sektora rolnego oraz sektora rybołówstwa i akwakultury	3.1. promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz wspieranie tworzenia nowych firm, z uwzględnieniem inkubatorów przedsiębiorczości*,	EFRR
	3.2. opracowywanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MŚP, w szczególności w celu internacjonalizacji*	EFRR
	3.4. wspieranie zdolności MŚP w zaangażowanie się w proces wzrostu ekonomicznego i innowacji	EFRR
4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach	4.6. promowanie badań, badań naukowych, innowacji i wdrażania technologii niskoemisyjnych	EFRR

*W odniesieniu do wsparcia przedsiębiorstw, w ramach niniejszego programu realizowane będą głównie działania systemowe i pilotażowe.

Część działań dotyczących wsparcia rozwoju kadr innowacyjności, w tym pracowników naukowych i uczelni wyższych oraz przedsiębiorców i ich pracowników (domena ESF) będzie finansowana na zasadzie crossfinancingu.

10.2.1.3 Wymiar terytorialny programu

Program operacyjny będzie realizowany w 15 województwach (zaliczanych do kategorii regionów słabiej rozwiniętych) oraz w województwie mazowieckim (zaliczanym do kategorii regionów lepiej rozwiniętych).

W programie wyodrębnione i specjalnie oznaczone będą działania na rzecz obszarów strategicznej interwencji (wybranych zgodnie z tematyką programu), poprzez wydzielenie oddzielnych osi priorytetowych, bądź działań dedykowanych wskazanym OSI. Określone zostanie również, w jaki sposób program odnosi się do rozwoju obszarów wiejskich.

10.2.1.4 Instytucja zarządzająca oraz podmioty współpracujące

Instytucją Zarządzającą programem jest Ministerstwo Rozwoju Regionalnego.

W pracach nad przygotowaniem programu uczestniczą: minister właściwy ds. gospodarki, minister właściwy ds. nauki; minister właściwy ds. szkolnictwa wyższego; minister właściwy ds. informatyzacji; minister właściwy ds. zdrowia; minister właściwy ds. kultury i dziedzictwa narodowego; minister właściwy ds. środowiska i gospodarki wodnej; minister właściwy ds. turystyki, minister ds. transportu, budownictwa i gospodarki morskiej, minister właściwy ds. rolnictwa, minister właściwy ds. wewnętrznych oraz zarządy województw.

Zgodnie z zasadą partnerstwa w proces opracowania programu zaangażowani są partnerzy społeczni i gospodarczy, podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie, w tym partnerzy działający na rzecz ochrony środowiska, organizacje pozarządowe oraz podmioty odpowiedzialne za promowanie równości i niedyskryminacji.

10.2.1.5 Założenia wdrożeniowe dla programu

We wdrażaniu programu, w szczególności w odniesieniu do wdrażania innowacyjnych rozwiązań, produktów i technologii w przedsiębiorstwach będą wykorzystywane różnorodne instrumenty finansowe dostosowane odpowiednio do typu projektu.

Działania podejmowane w ramach programu będą koordynowane z działaniami krajowymi w ramach Strategii Innowacyjności i Efektywności Gospodarki, Programu Rozwoju Przedsiębiorstw, Krajowego Programu Badań, Polskiej Mapy Drogowej Infrastruktury Badawczej, innymi programami operacyjnymi oraz działaniami w ramach instrumentów innych polityk europejskich: Horyzont 2020 (szczególnie w zakresie finansowania dużej (ponadregionalnej) infrastruktury badawczej).

10.2.2 Program operacyjny dotyczący gospodarki niskoemisyjnej, ochrony środowiska, przeciwdziałania i adaptacji do zmian klimatu, transportu i bezpieczeństwa energetycznego

10.2.2.1 Cel programu

Celem programu jest wsparcie gospodarki efektywnie korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku, sprzyjającej zachowaniu dziedzictwa kulturowego, spójności społecznej i terytorialnej oraz bardziej konkurencyjnej. Realizacja tego celu polegać będzie na równowadze i wzajemnym uzupełnianiu się działań w następujących obszarach interwencji:

- **czystej i efektywnej energii**, w tym efektywności energetycznej, rozwoju energii ze źródeł odnawialnych oraz integracja i poprawa funkcjonowania na europejskim rynku energii;
- **ochronie środowiska**, w tym ochronie różnorodności biologicznej oraz adaptacji i przeciwdziałaniu zmianom klimatu, w tym ograniczeniu emisji gazów cieplarnianych, efektywnym korzystaniu z zasobów, wzmocnieniu odporności systemów gospodarczych na zagrożenia związane z klimatem oraz zwiększeniu możliwości zapobiegania klęskom żywiołowym i reagowania na nie;
- **większej spójności społecznej i terytorialnej, w tym poprawie dostępności transportowej**;

- **konkurencyjności**, zakładającej bardziej efektywne wykorzystanie zasobów kraju oraz zapewnienie lepszych warunków dla wykorzystania zróżnicowanych potencjałów terytorialnych poprzez usuwanie przeszkód w działaniu najważniejszych **infrastruktur sieciowych**.

W ramach programu wspierane będą rozwiązania systemowe, demonstracyjne oraz interwencje o zasięgu ponadregionalnym, istotne z punktu widzenia kraju. Ponadto realizowane będą działania skierowane na kształtowanie świadomości społecznej w zakresie wyzwań zrównoważonego rozwoju. Cel programu zostanie osiągnięty poprzez koncentrację działań w następujących obszarach: promocja efektywności energetycznej oraz odnawialnych źródeł energii, przeciwdziałanie /adaptacja do zmian klimatu oraz ochrona środowiska naturalnego i efektywne, wykorzystanie i ochrona zasobów, w tym ochrona dziedzictwa kulturowego (także rozwój zasobów kultury) o znaczeniu światowym i europejskim, a także poprawa dostępności transportowej. Ponadto, w ramach programu będą realizowane działania związane z zapewnieniem bezpieczeństwa energetycznego, tj. rozwój inteligentnych systemów dystrybucji, magazynowania i przesyłu gazu i energii elektrycznej. Realizowane będą także inwestycje w sektorze zdrowia (m.in. wsparcie Państwowego Ratownictwa Medycznego, inwestycje w ponadregionalną infrastrukturę ochrony zdrowia – w celu zapewnienia dostępu do wysokospecjalistycznych usług medycznych w odniesieniu do problemów zdrowotnych o największym wpływie na aktywność zawodową mieszkańców Polski oraz o wysokim potencjale innowacyjnym (aparatura wysokospecjalistyczna).

Działania w ramach niniejszego programu zostaną uzupełnione odpowiednimi działaniami w regionalnych programach operacyjnych, ukierunkowanymi na potrzeby konkretnych terytoriów.

10.2.2.2. Cele tematyczne oraz fundusze

Program wpisuje się w następujące cele tematyczne:

Cel tematyczny	Priorytet inwestycyjny	Fundusz
Cel 4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach	4.1. promowanie produkcji i dystrybucji odnawialnych źródeł energii	FS
	4.2. promowanie efektywności energetycznej i wykorzystania OZE przez przedsiębiorstwa	FS
	4.3. wspieranie efektywności energetycznej i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w sektorze publicznym i mieszkaniowym	FS
	4.4. rozwój i wdrażanie inteligentnych systemów dystrybucji na niskich i średnich poziomach napięcia	FS
	4.5. promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich typów obszarów, w szczególności na obszarach miejskich, wspieranie zrównoważonego transportu miejskiego oraz podejmowania odpowiednich działań adaptacyjnych i mitygacyjnych	FS
	4.7. promowanie wydajnej Kogeneracji energii cieplnej i elektrycznej w oparciu o popyt na użytkową energię cieplną*	EFRR

**Ekspertyza dotycząca możliwości realizacji inwestycji pn.
„BUDOWA OCZYSZCZALNI ŚCIEKÓW I SIECI KANALIZACJI SANITARNEJ W MIEJSCOWOŚCI WIELOPOLE SKRZYŃSKIE
W RAMACH PARTNERSTWA PUBLICZNO - PRYWATNEGO (PPP)”**

Cel tematyczny	Priorytet inwestycyjny	Fundusz
Cel 5. Promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem	5.1. wspieranie wyspecjalizowanych inwestycji służących dostosowaniu do zmiany klimatu	FS
	5.2. promowanie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje ryzyka, zapewniających odporność na klęski żywiołowe oraz stworzenie systemów zarządzania klęskami żywiołowymi	FS
Cel 6. Ochrona środowiska naturalnego i wspieranie efektywności wykorzystania zasobów	6.1. zaspokojenie znaczących potrzeb w zakresie inwestycji w sektorze gospodarki odpadami, tak aby wypełnić zobowiązania wynikające z prawa unijnego	FS
	6.2. zaspokojenie znaczących potrzeb w zakresie inwestycji w sektorze gospodarki wodnej, tak aby wypełnić zobowiązania wynikające z prawa unijnego	FS
	6.3. ochrona, promocja i rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego	EFRR
	6.4. ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz promowanie usług ekosystemowych, w tym działań związanych z zarządzaniem Europejską Siecią Ekologiczną Natura 2000 oraz zielonej infrastruktury	FS
	6.5. działania mające na celu poprawę stanu środowiska miejskiego, w tym rekultywacja terenów przemysłowych i redukcja zanieczyszczenia powietrza **	FS
	6.6. promowanie technologii innowacyjnych w celu poprawy ochrony środowiska i efektywnego gospodarowania zasobami w sektorze gospodarowania odpadami, gospodarki wodnej i ochrony gleby w celu redukcji zanieczyszczenia powietrza***	EFRR
	6.7. wspieranie przemian przemysłowych w kierunku gospodarki zasobooszczędnej i promowanie ekologicznego wzrostu gospodarczego	EFRR
Cel 7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działania najważniejszych infrastruktur sieciowych	7.1. wspieranie rozwoju multimodalnego Jednolitego Europejskiego Obszaru Transportowego (Single European Transport Area – SEA) poprzez inwestycje w sieci TEN-T	FS
	7.2. zwiększenie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T****	EFRR
	7.3. rozwój przyjaznych dla środowiska i niskoemisyjnych systemów transportu, włączając transport śródlądowy, morski, porty i połączenia multimedialne	FS
	7.4. rozwój i rehabilitacja kompleksowego, nowoczesnego i interoperacyjnego systemu transportu kolejowego	FS
	7.5. rozwój inteligentnych systemów dystrybuowania, magazynowania i przesyłu gazu i energii elektrycznej	EFRR
Cel 9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem	9.1. Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia oraz przejścia z usług instytucjonalnych na poziomie społeczności lokalnych	EFRR

*do przesądzenia możliwości finansowania priorytetu z FS w trakcie negocjacji z KE

**tylko działania dotyczące redukcji zanieczyszczenia powietrza

***wsparcie wykorzystania rozwiązań innowacyjnych w wymienionych sektorach

****tylko drogi krajowe

Część działań dotyczących wsparcia rozwoju kadr w sektorach związanych z energetyką i ochroną środowiska będzie finansowana na zasadzie crossfinancingu (EFS).

10.2.2.3 Wymiar terytorialny programu

Program operacyjny będzie realizowany w 15 województwach (zaliczanych do kategorii regionów słabiej rozwiniętych) oraz w województwie mazowieckim (zaliczanym do kategorii regionów lepiej rozwiniętych).

W programie wyodrębnione i specjalnie oznaczone będą działania na rzecz obszarów strategicznej interwencji (wybranych zgodnie z tematyką programu), poprzez wydzielenie oddzielnych osi priorytetowych, bądź działań dedykowanych wskazanym OSI. Określone zostanie również, w jaki sposób program odnosi się do rozwoju obszarów wiejskich.

10.2.2.4 Instytucja zarządzająca oraz podmioty współpracujące

Instytucją Zarządzającą programem jest Ministerstwo Rozwoju Regionalnego.

W pracach nad przygotowaniem programu uczestniczą: minister właściwy ds. transportu; minister właściwy ds. budownictwa, gospodarki przestrzennej i mieszkaniowej, minister właściwy ds. gospodarki; minister właściwy ds. środowiska i gospodarki wodnej; minister właściwy ds. kultury i ochrony dziedzictwa narodowego; minister właściwy ds. zdrowia; minister właściwy ds. turystyki; minister właściwy ds. nauki, minister właściwy ds. rolnictwa oraz zarządy województw.

Zgodnie z zasadą partnerstwa w proces opracowania programu zaangażowani są partnerzy społeczni i gospodarczy, podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie, w tym partnerzy działający na rzecz ochrony środowiska, organizacje pozarządowe oraz podmioty odpowiedzialne za promowanie równości i niedyskryminacji.

10.2.2.5 Założenia wdrożeniowe dla programu

Wdrażanie programu będzie uwzględniać instrumenty inżynierii finansowej. Należy zachęcać do wykorzystania instrumentów finansowych w celu pozyskania kapitału prywatnego (np. PPP).

Działania podejmowane w ramach programu będą koordynowane z działaniami krajowymi zmierzającymi do realizacji takich dokumentów jak: Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko (w przygotowaniu), Polityka Energetyczna, Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2030 (w przygotowaniu) oraz Strategia Rozwoju Transportu.

Działania podejmowane w ramach programu dotyczące transportu i bezpieczeństwa energetycznego

będą koordynowane z innymi działaniami podejmowanymi w tym obszarze, m.in. w ramach CEF (Connecting Europe Facility - Instrument Łącząc Europę) a także regionalnych programów operacyjnych.

10.2.3 Program operacyjny dotyczący rozwoju kompetencji i umiejętności, włączenia społecznego oraz dobrego rządzenia

10.2.3.1 Cel programu

Celem programu jest wzrost poziomu zatrudnienia oraz spójności społecznej, a także poprawa funkcjonowania administracji publicznej. Interwencja podejmowana z poziomu krajowego koncentrować się będzie przede wszystkim na rozwiązaniach systemowych, projektach pilotażowych oraz działaniach o zasięgu ogólnokrajowym. Wzrostowi zatrudnienia służyć będą działania wspierające reformę polityki edukacyjnej - rozwiązania systemowe z zakresu edukacji i szkolnictwa wyższego, skierowane na jakość kształcenia, dostępność i jego powiązanie z gospodarką i trendami zrównoważonego rozwoju, jak również upowszechnienie uczenia się przez całe życie. Równolegle wspierane będą działania z zakresu wzmocnienia i modernizacji instytucji działających na rynku pracy. Pełniejszemu wykorzystaniu istniejących zasobów na rynku pracy służyć będą rozwiązania ogólnokrajowe i systemowe na rzecz godzenia życia zawodowego i rodzinnego. Uzupełniającym działaniem wspierającym zatrudnienie będzie profilaktyka zdrowotna (wtórna i pierwotna) oraz wsparcie rozwoju kadr, w tym w kontekście starzejącego się społeczeństwa. Większa spójność społeczna zostanie osiągnięta poprzez wsparcie reform systemów i struktur w obszarze szeroko pojętej polityki społecznej, skierowane na promowanie włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa oraz rozwiązania systemowe na rzecz ekonomii społecznej. Szczególna uwaga zostanie poświęcona rozwiązaniom systemowym zwiększającym dostępność usług medycznych (m.in. poprzez wsparcie systemu kształcenia przed i podyplomowego kadr medycznych oraz wdrażanie usprawnień zarządczych w systemie ochrony zdrowia). Poprawie funkcjonowania administracji publicznej sprzyjać będzie wypracowanie i wdrażanie rozwiązań systemowych w kluczowych dla funkcjonowania gospodarki obszarach (w szczególności: sprawiedliwość, przedsiębiorczość, prawo własności intelektualnej, planowanie przestrzenne, itp.) w powiązaniu ze wzmacnianiem zdolności podmiotów realizujących wypracowane rozwiązania. Nacisk zostanie położony na dalsze działania wspierające rozwój i wzmacniające rolę społeczeństwa obywatelskiego w tworzeniu i zarządzaniu politykami publicznymi a także systemowe wzmocnienie instrumentów dialogu społecznego.

10.2.3.1 Cele tematyczne oraz fundusze

Program wpisuje się w następujące cele tematyczne:

Cel tematyczny	Priorytet inwestycyjny	Fundusz
Cel 8. Wsparcie zatrudnienia i mobilności pracowników	8.6. trwała integracja na rynku pracy ludzi młodych bez pracy, zwłaszcza tych którzy nie uczestniczą w kształceniu lub szkoleniu (NEET)	EFS
	8.8. równouprawnienie płci oraz godzenie życia zawodowego i prywatnego (wyłącznie działania systemowe)	EFS
	8.9. adaptacja pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian	EFS
	8.10. aktywne i zdrowe starzenie się	EFS
	8.11. modernizacja i wzmocnienie roli instytucji działających na rynku pracy, w tym działania mające na celu zwiększenie transnarodowej mobilności pracowników	EFS
Cel 9. Wsparcie włączenia społecznego i walka z ubóstwem	9.6. zwalczanie dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną	EFS
	9.7. ułatwianie dostępu do niedrogich, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług społecznych świadczonych w interesie ogólnym	EFS
	9.8. wspieranie gospodarki społecznej i przedsiębiorstw społecznych	EFS
Cel 10. Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie	10.1. ograniczenie przedwczesnego kończenia nauki szkolnej oraz zapewnienie równego dostępu do dobrej jakości edukacji elementarnej, kształcenia podstawowego i średniego	EFS
	10.2. poprawa jakości, skuteczności i dostępności szkolnictwa wyższego oraz kształcenia na poziomie równoważnym w celu zwiększenia udziału i poziomu osiągnięć	EFS
	10.3. poprawę dostępności i wspieranie uczenia się przez całe życie, podniesienie umiejętności i kwalifikacji pracowników i osób poszukujących pracy, zwiększenie dopasowania systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy m.in. przez poprawę jakości kształcenia i szkolenia zawodowego oraz utworzenia i rozwijania systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami	EFS
Cel 11. Wzmacnianie potencjału instytucjonalnego i skuteczności administracji publicznej	11.3. inwestycje w zdolności instytucjonalne i w skuteczność administracji publicznych oraz usług publicznych w celu przeprowadzenia reform, z uwzględnieniem lepszego stanowienia prawa i dobrych rządów	EFS
	11.4. budowanie potencjału podmiotów kształtujących politykę w zakresie zatrudnienia i edukacji oraz politykę społeczną i wspieranie paktów sektorowych i terytorialnych na rzecz realizacji reform na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym	EFS

Część działań dotyczących wsparcia inwestycyjnego (w szczególności w obszarze edukacji, zdrowia,

wymiaru sprawiedliwości, działań na rzecz rodziny) może być finansowana w ramach 10 % crossfinancingu z EFRR.

10.2.3.2 Wymiar terytorialny programu

Program operacyjny będzie realizowany w 15 województwach (zaliczanych do kategorii regionów słabiej rozwiniętych) oraz w województwie mazowieckim (zaliczanym do kategorii regionów lepiej rozwiniętych). W programie określone zostanie również, w jaki sposób odnosi się on do rozwoju obszarów wiejskich.

10.2.3.3 Instytucja Zarządzająca oraz podmioty współpracujące

Instytucją Zarządzającą programem jest Ministerstwo Rozwoju Regionalnego.

W pracach nad przygotowaniem programu uczestniczą: minister właściwy ds. oświaty i wychowania; minister właściwy ds. nauki; minister właściwy ds. szkolnictwa wyższego; minister właściwy ds. pracy, zabezpieczenia społecznego oraz rodziny; minister właściwy ds. zdrowia; minister właściwy ds. administracji publicznej; minister właściwy ds. informatyzacji; minister właściwy ds. gospodarki; minister właściwy ds. kultury fizycznej; minister właściwy ds. sprawiedliwości, minister właściwy ds. kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, minister właściwy ds. rolnictwa, minister właściwy ds. wewnętrznych, prezes Rządowego Centrum Legislacji oraz zarządy województw.

Zgodnie z zasadą partnerstwa w proces opracowania programu zaangażowani są partnerzy społeczni i gospodarczy, podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie, w tym partnerzy działający na rzecz ochrony środowiska, organizacje pozarządowe oraz podmioty odpowiedzialne za promowanie równości i niedyskryminacji.

10.2.3.4 Założenia wdrożeniowe dla programu

W ramach programu podejmowane będą działania systemowe, nietypowe, innowacyjne, ponadnarodowe, dotąd niestosowane w celu ich przetestowania i pilotażowego wdrożenia, przed przejściem do fazy wdrożenia powszechnego, które musi mieć miejsce na poziomie regionalnym. Będą tu identyfikowane i poszukiwane innowacyjne rozwiązania problemów społecznych w oparciu o mechanizmy przyjęte w perspektywie finansowej 2004 - 2006 oraz 2007 - 2013, realizowane projekty innowacyjne koncentrujące się wyłącznie na rozwinięciu nowych pomysłów oraz projekty ponadnarodowe realizowane zarówno w ramach podejścia koordynowanego na poziomie unijnym (common framework) jak i poza nim.

Działania podejmowane w ramach programu operacyjnego będą komplementarne do działań prowadzonych w ramach innych programów operacyjnych na poziomie krajowym, w szczególności programu dotyczącego innowacyjności (...); rozwoju cyfrowego; gospodarki niskoemisyjnej, ochrony środowiska (...). Jednocześnie, uwagi na fakt, iż większość interwencji w ramach celów tematycznych objętych programem dotyczącym rozwoju kompetencji i umiejętności oraz dobrego rządzenia będzie podejmowana na poziomie regionalnym, konieczna jest ich koordynacja i zapewnienie komplementarności między obydwoma poziomami. Działania podejmowane

w ramach programu będą komplementarne do innych działań realizowanych w ramach różnych instrumentów finansowanych zarówno z krajowych środków publicznych (Fundusz Pracy, Narodowy Fundusz Zdrowia) jak i środków unijnych (np. Erasmus).

10.2.3 Program operacyjny dotyczący rozwoju cyfrowego

10.2.3.1 Cel programu

Celem programu jest stworzenie warunków do powszechnego wykorzystania technologii cyfrowych w taki sposób, żeby stały się one kołem zamachowym gospodarki. Osiągnięciu tego celu będzie służyć m.in. zapewnienie masowego dostępu do szerokopasmowego Internetu, podniesienie kompetencji cyfrowych różnych grup społecznych, szczególnie tych zagrożonych cyfrowym wykluczeniem.

W ramach programu realizowane będą projekty z zakresu poszerzania dostępu do sieci szerokopasmowych, a także systemowe projekty dotyczące rozwoju elektronicznych usług publicznych (administracja, zamówienia publiczne, sądownictwo, zdrowie, kultura, itp.), tworzenia otwartych zasobów publicznych, systemowego wsparcia e-gospodarki oraz e-integracji i rozwijania kompetencji cyfrowych. Dodatkowo realizowane będą działania mające na celu: ułatwienie transakcji internetowych i transgranicznych poprzez zapewnienie interoperacyjności systemów umożliwiających świadczenie usług na rynku międzynarodowym; wsparcie tworzenia bezpiecznego systemu korzystania z usług w sieci. Działania z zakresu umiejętności i kompetencji cyfrowych będą dopełnieniem działań infrastrukturalnych i będą ściśle się z nimi łączyły. Komplementarnie do poziomu krajowego, regiony będą realizować zadania zwiększające wykorzystanie technologii cyfrowych wśród przedsiębiorców, zmierzające do rozwoju cyfrowej administracji samorządowej (wraz ze zwiększeniem kompetencji urzędniczych) oraz ukierunkowane na terytorialne potrzeby w zakresie e-integracji i kompetencji cyfrowych społeczeństwa. W programach regionalnych wspierane będą również szkolenia w zakresie ICT, które mają przyczyniać się do podnoszenia kwalifikacji i szans na rynku pracy.

10.2.3.2 Cele tematyczne oraz fundusze

Program wpisuje się w następujące cele tematyczne:

Cel tematyczny	Priorytet inwestycyjny	Fundusz
Cel tematyczny 2. Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i	2.1. poszerzanie dostępu do sieci szerokopasmowych, rozwój sieci o wysokiej przepustowości i wspieranie przyjęcia nowych technologii i sieci w gospodarce cyfrowej	EFRR

Cel tematyczny	Priorytet inwestycyjny	Fundusz
jakości technologii informacyjno-komunikacyjnych	2.2. rozwój produktów i usług opartych na TIK, handlu elektronicznego oraz zwiększanie zapotrzebowania na TIK*	EFRR
	2.3. wzmacnianie zastosowania technologii komunikacyjno-informacyjnych dla e-administracji, e-learningu, e-integracji, e-kultury i e-zdrowia	EFRR

*działania systemowe mające na celu wsparcie zastosowań wysoko zaawansowanych rozwiązań ICT oraz złożonych systemów IT wspomagających funkcjonowanie przedsiębiorstw, wypracowanie innowacyjnych standardów, wsparcie tworzenia bezpiecznego systemu korzystania z usług w sieci, ułatwienie transakcji internetowych i trans granicznych, projekty o ponadregionalnym zasięgu oddziaływania.

Działania z zakresu rozwijania kompetencji cyfrowych (w tym w administracji publicznej) i e-integracji mogą być realizowane jako element celu tematycznego 9., 10. i 11. (z EFS) lub jako element celu tematycznego 2. (na zasadach crossfinancingu z EFS) w ramach wzmacniania zastosowania technologii komunikacyjno-informacyjnych. Decyzja w tym zakresie będzie zależała od wyniku prac nad programami operacyjnymi i negocjacji.

10.2.3.3 Wymiar terytorialny programu

Program operacyjny będzie realizowany w 15 województwach (zaliczanych do kategorii regionów słabiej rozwiniętych) oraz w województwie mazowieckim (zaliczanym do kategorii regionów lepiej rozwiniętych).

W programie wyodrębnione i specjalnie oznaczone będą działania na rzecz obszarów strategicznej interwencji (wybranych zgodnie z tematyką programu), poprzez wydzielenie oddzielnych osi priorytetowych, bądź działań dedykowanych wskazanym OSI. Określone zostanie również, w jaki sposób program odnosi się do rozwoju obszarów wiejskich.

10.2.3.4 Instytucja zarządzająca oraz podmioty współpracujące

Instytucją Zarządzającą programem jest Ministerstwo Rozwoju Regionalnego.

W pracach nad przygotowaniem programu uczestniczą: minister właściwy ds. informatyzacji; minister właściwy ds. administracji publicznej; minister właściwy ds. nauki; minister właściwy ds. szkolnictwa wyższego; minister właściwy ds. zdrowia; minister właściwy ds. oświaty i wychowania; minister właściwy ds. kultury i ochrony dziedzictwa narodowego; minister właściwy ds. gospodarki; minister właściwy ds. pracy, zabezpieczenia społecznego oraz rodziny; minister właściwy ds. turystyki; minister właściwy ds. rolnictwa, minister właściwy ds. wewnętrznych oraz zarządy województw.

Zgodnie z zasadą partnerstwa w proces opracowania programu zaangażowani są partnerzy społeczni i gospodarczy, podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie, w tym partnerzy działający na rzecz ochrony środowiska, organizacje pozarządowe oraz podmioty odpowiedzialne za promowanie równości i niedyskryminacji.

10.2.3.5 Założenia wdrożeniowe dla programu

W programie będzie możliwość realizacji części działań w ramach instrumentów finansowych, dotyczy to zwłaszcza działań realizowanych przez przedsiębiorstwa.

Szczególne uwarunkowania dotyczą inwestycji w infrastrukturę szerokopasmową, które należy prowadzić w taki sposób, by nie zakłócać funkcjonujących mechanizmów rynkowych. Dlatego też, w głównej mierze działania będą kierowane do terytoriów na których występują zakłócenia rynkowe, tzn. brak istniejącej infrastruktury, niedostatecznie rozwinięta infrastruktura lub brak planów inwestycyjnych podmiotów prywatnych (zazwyczaj są to obszary o niskim zaludnieniu, niskim poziomie PKB czy wysokim bezrobociu).

10.2.4 Program dotyczący rozwoju obszarów wiejskich

10.2.4.1 Cel programu

Celem programu będzie poprawa konkurencyjności rolnictwa, zrównoważone zarządzanie zasobami naturalnymi i działania w dziedzinie klimatu oraz zrównoważony rozwój terytorialny obszarów wiejskich.

Program rozwoju obszarów wiejskich stanowić będzie kontynuację i rozwinięcie kierunków wsparcia realizowanych w okresie po przystąpieniu polski do UE. W latach 2014 - 2020 realizowanych będzie sześć priorytetów w zakresie rozwoju obszarów wiejskich. Obejmują one ułatwianie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich, poprawę konkurencyjności gospodarki rolnej, zwiększenie rentowności gospodarstw rolnych, poprawę organizacji łańcucha żywnościowego, promowanie zarządzania ryzykiem w rolnictwie, odtwarzanie, chronienie i wzmacnianie ekosystemów zależnych od rolnictwa i leśnictwa, wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami i przechodzenia na gospodarkę niskoemisyjną i odporną na zmianę klimatu w sektorze rolnym, spożywczym i leśnym, zwiększanie włączania społecznego ograniczanie ubóstwa i promowanie rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich. Szczególny nacisk położony będzie na dalsze wzmacnianie konkurencyjności sektora rolnego oraz kwestie środowiskowe.

Zakres przyszłego programu będzie mógł zostać doprecyzowany po zakończeniu negocjacji projektów rozporządzeń.

10.2.4.2 Cele tematyczne oraz fundusze

Program wpisuje się w następujące cele tematyczne:

Cel tematyczny	Priorytet EFRROW	Fundusz
----------------	------------------	---------

**Ekspertyza dotycząca możliwości realizacji inwestycji pn.
„BUDOWA OCZYSZCZALNI ŚCIEKÓW I SIECI KANALIZACJI SANITARNEJ W MIEJSCOWOŚCI WIELOPOLE SKRZYŃSKIE
W RAMACH PARTNERSTWA PUBLICZNO - PRYWATNEGO (PPP)”**

Cel tematyczny	Priorytet EFRROW	Fundusz
Cel tematyczny 1 Wspieranie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji	1. Ułatwianie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich, ze szczególnym naciskiem na następujące obszary: a) zwiększanie innowacyjności i bazy wiedzy na obszarach wiejskich, b) wzmacnianie powiązań między rolnictwem i leśnictwem a badaniami i innowacją	EFRROW
Cel tematyczny 2 Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjno-komunikacyjnych	6) zwiększanie włączenia społecznego, ograniczanie ubóstwa i promowanie rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich, ze szczególnym naciskiem na następujący obszar: c) zwiększanie dostępności technologii informacyjno-komunikacyjnych (TIK) na obszarach wiejskich oraz podnoszenie poziomu korzystania z nich i poprawianie ich jakości	
Cel tematyczny 3 Podnoszenie konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw, sektora rolnego	2. poprawa konkurencyjności wszystkich rodzajów gospodarki rolnej i zwiększenie rentowności gospodarstw rolnych, ze szczególnym naciskiem na następujące obszary: a) ułatwianie restrukturyzacji gospodarstw rolnych stojących przed poważnymi problemami strukturalnymi, a szczególnie gospodarstw rolnych o niskim poziomie uczestnictwa w rynku, gospodarstw prowadzących działalność o charakterze rynkowym w określonych sektorach i gospodarstw wymagających zróżnicowania produkcji rolnej, b) ułatwianie wymiany pokoleń w sektorze rolnym	
	3. poprawa organizacji łańcucha żywnościowego i promowanie zarządzania ryzykiem w rolnictwie ze szczególnym naciskiem na następujący obszar: a) lepsze zintegrowanie głównych producentów z łańcuchem żywnościowym poprzez systemy jakości, promocję na rynkach lokalnych i krótkie cykle dostaw, grupy producentów i organizacje międzybranżowe	
Cel tematyczny 4 Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach	5. wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami i przechodzenia na gospodarkę niskoemisyjną i odporną na zmianę klimatu w sektorach rolnym, spożywczym i leśnym ze szczególnym naciskiem na następujące obszary: b) poprawa efektywności korzystania z energii w rolnictwie i przetwórstwie spożywczym c) ułatwianie dostaw i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii, produktów ubocznych, odpadów, pozostałości i innych surowców nieżywnościowych dla celów biogospodarki d) redukcja emisji podtlenku azotu i metanu z rolnictwa	
Cel tematyczny 5 Promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem	3. poprawa organizacji łańcucha żywnościowego i promowanie zarządzania ryzykiem w rolnictwie ze szczególnym naciskiem na następujący obszar: b) wspieranie zarządzania ryzykiem w gospodarstwach rolnych	

Cel tematyczny	Priorytet EFRROW	Fundusz
Cel tematyczny 6 Ochrona środowiska naturalnego i wspieranie efektywności wykorzystania zasobów	4.odtwarzanie, chronienie i wzmacnianie ekosystemów zależnych od rolnictwa i leśnictwa, ze szczególnym naciskiem na następujące obszary: a) odtwarzanie i zachowanie różnorodności biologicznej, w tym obszarach Natura 2000, oraz rolnictwa o wysokiej wartości przyrodniczej i stanu europejskich krajobrazów, b) poprawa gospodarki wodnej, c) poprawa gospodarowania glebą.	
	5.wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami i przechodzenia na gospodarkę niskoemisyjną i odporną na zmianę klimatu w sektorach rolnym, spożywczym i leśnym, ze szczególnym naciskiem na następujące obszary: a) poprawa efektywności korzystania z zasobów wodnych w rolnictwie e) promowanie pochłaniania dwutlenku węgla w rolnictwie i leśnictwie	
Cel tematyczny 8 Wspieranie zatrudnienia i mobilności pracowników	6.zwiększanie włączenia społecznego, ograniczanie ubóstwa i promowanie rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich, ze szczególnym naciskiem na następujący obszar: a) ułatwianie różnicowania działalności, zakładania nowych małych przedsiębiorstw i tworzenia miejsc pracy	
Cel tematyczny 9 Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem	6) zwiększanie włączenia społecznego, ograniczanie ubóstwa i promowanie rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich, ze szczególnym naciskiem na następujący obszar: b) wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich	
Cel tematyczny 10 Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie	1.ułatwianie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich, ze szczególnym naciskiem na następujący obszar: c) promowanie uczenia się przez całe życie oraz szkolenia zawodowego w sektorach rolnym i leśnym	

10.2.4.3 Wymiar terytorialny programu

Program rozwoju obszarów wiejskich realizowany będzie we wszystkich regionach kraju z uwzględnieniem ich specyficznych potrzeb i potencjałów w zakresie rozwoju sektora rolno-spożywczego i obszarów wiejskich.

Potrzeba odpowiedniego ukierunkowania wsparcia w zgodzie ze specyfiką i istotnym zróżnicowaniem polskich obszarów wiejskich będzie realizowana poprzez:

- ustalenie zakresu, wymiaru finansowego i kryteriów dostępu do wybranych instrumentów wsparcia stosownie do potrzeb poszczególnych regionów, na podstawie konsultacji z ich władzami samorządowymi. Oznacza to, że mimo realizacji programu, jako programu centralnego, zasady jego funkcjonowania mogą być zróżnicowane w zależności od regionu, a dobór i zakres realizacji poszczególnych działań będzie w znacznej mierze uzależniony od wskazań samorządów województw;
- zapewnienie zrównoważonej terytorialnie i dostosowanej do specyfiki regionów dystrybucji

dostępnych w ramach programu środków;

- powierzenie realizacji zadań związanych z bezpośrednim wdrożeniem wybranych działań programu instytucjom szczebla wojewódzkiego, w tym strukturom samorządu województw;
- kontynuację realizacji podejścia Leader, dzięki któremu lokalne potrzeby społeczności i obszarów uwzględniane są w lokalnych strategiach, mając jednak na uwadze konieczność podniesienia jakości lokalnych strategii rozwoju, precyzyjne zdefiniowanie roli LGD i zapewnienia masy krytycznej obszarów objętych podejściem Leader.

W programie wyodrębnione i specjalnie oznaczone będą działania na rzecz obszarów strategicznej interwencji (wybranych zgodnie z tematyką programu), poprzez wydzielenie oddzielnych osi priorytetowych, bądź działań dedykowanych wskazanym OSI.

10.2.4.4 Instytucja zarządzająca oraz podmioty współpracujące

Instytucją Zarządzającą programem jest Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

W pracach nad przygotowaniem programu uczestniczą: minister właściwy ds. rozwoju regionalnego; minister właściwy ds. oświaty i wychowania; minister właściwy ds. zdrowia; minister właściwy ds. gospodarki; minister właściwy ds. środowiska i gospodarki wodnej; minister właściwy ds. nauki; minister właściwy ds. szkolnictwa wyższego, minister właściwy ds. informatyzacji, minister właściwy ds. kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, minister właściwy ds. pracy, zabezpieczenia społecznego oraz rodziny, zarządy województw.

Zgodnie z zasadą partnerstwa w proces opracowania programu zaangażowani są partnerzy społeczni i gospodarczy, podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie, w tym partnerzy działający na rzecz ochrony środowiska, organizacje pozarządowe oraz podmioty odpowiedzialne za promowanie równości i niedyskryminacji.

Istotne dla odpowiedniego przygotowania się do praktycznej realizacji programu jest włączenie w proces jego opracowywania także Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa jako Agencji Płatniczej.

10.2.5 Program pomocy technicznej

10.2.5.1 Cel programu

Program będzie instrumentem służącym budowie potencjału instytucji odpowiedzialnych za realizację interwencji finansowanych z funduszy strukturalnych. W ramach programu realizowane będą działania, które zapewnią kompleksowe przygotowanie instytucji do wdrażania projektów (instytucjonalny project pipeline) oraz spójny system informacji i promocji. Wzmocniona zostanie rola

pomocy technicznej jako narzędzia wspomagającego sprawne zarządzanie poszczególnymi programami operacyjnymi oraz zwiększenie efektywności instytucji w systemie wdrażania instrumentów strukturalnych. W ramach programu pomocy technicznej finansowana będzie również inicjatywa project pipeline dla projektów indywidualnych, której ma na celu usprawnienie przygotowania i wdrażania projektów realizowanych w poszczególnych programach operacyjnych. W przypadku dużych projektów indywidualnych, zapewniona będzie weryfikacja i doradztwo ze strony ekspertów. Ponadto, dla kluczowych beneficjentów możliwe będzie sfinansowanie działań wspierających realizację projektu (np. audyt operacji, ewaluacja, tłumaczenie dokumentacji etc.). Pomoc techniczna będzie narzędziem finansującym także koszty koordynacji oraz zarządzania i wdrażania projektów w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych.

10.2.5.2 Cele tematyczne oraz fundusze

Program będzie finansowany z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

10.2.5.3 Wymiar terytorialny programu

Program operacyjny będzie realizowany w 15 województwach (zaliczanych do kategorii regionów słabiej rozwiniętych) oraz w województwie mazowieckim (zaliczanym do kategorii regionów lepiej rozwiniętych).

10.2.5.4 Instytucja zarządzająca oraz podmioty współpracujące

Instytucja zarządzająca: Ministerstwo Rozwoju Regionalnego.

W pracach nad przygotowaniem programu uczestniczą przedstawiciele wszystkich instytucji objętych programem.

10.2.5.5 Założenia wdrożeniowe dla programu

Działania realizowane w ramach niniejszego programu będą koordynowane z tymi podejmowanymi w komponentach pomocy technicznej innych programów operacyjnych.

10.2.6 Program operacyjny dotyczący Polski Wschodniej – program ponadregionalny

10.2.6.1 Cel programu

Polska Wschodnia jest jednym z obszarów strategicznej interwencji państwa (OSI) o charakterze terytorialnym, na których będą podejmowane działania współfinansowane przez fundusze WRS w ramach wszystkich krajowych programów operacyjnych, pięciu programów regionalnych oraz części

programów EWT i EIS. Dodatkowe środki na wsparcie rozwoju i pozycji konkurencyjnej Polski Wschodniej będzie miał specjalny ponadregionalny program zarządzany przez Ministra Rozwoju Regionalnego. Stanowiąc kontynuację programu Polska Wschodnia z lat 2007- 2013, program będzie koncentrował się na wspieraniu tych działań, które sprzyjają rozwojowi, zmianom strukturalnym i wzrostowi konkurencyjności Polski Wschodniej odnoszą się do ponadregionalnych problemów i potencjałów.

Celem programu jest wzmocnienie pozycji rozwojowej i konkurencyjnej Polski Wschodniej. Programem zostanie objęte 5 województw o najniższych w skali kraju wartościach PKB na mieszkańca i jednych z najniższych wartościach tego wskaźnika w skali UE - warmińsko-mazurskie, podlaskie, lubelskie, podkarpackie i świętokrzyskie.

Cel zostanie osiągnięty poprzez realizację działań o charakterze ponadregionalnym, komplementarnych do działań podejmowanych na rzecz wschodnich województw Polski w ramach właściwych programów regionalnych oraz programów krajowych. Interwencja w ramach programu skoncentruje się wokół trzech celów szczegółowych:

- wzmocnianie przewag konkurencyjnych wynikających z ponadregionalnych specjalizacji (określonych na podstawie strategii dla Polski Wschodniej) m.in. poprzez podnoszenie poziomu innowacyjności w wybranych specjalizacjach, w tym transfer wiedzy i komercjalizację badań, działania na rzecz budowania powiązań i intensyfikacji współpracy badawczej i dydaktycznej pomiędzy ośrodkami akademickimi, ośrodkami naukowo-badawczymi, a w szczególności wsparcie projektów współpracy uczelni z Polski Wschodniej z najlepszymi ośrodkami naukowymi i akademickimi w Europie, wzmocnianie powiązań pomiędzy przedsiębiorstwami, uczelniami oraz sektorem publicznym, wzmocnienie instytucji doradztwa w zakresie zarządzania procesami innowacji; wspieranie przedsiębiorczości wynikającej z regionalnych specjalizacji (wspólne projekty związane z turystyką i promocją regionów);
- komplementarnie do działań podejmowanych w ramach programów krajowych i regionalnych poprawa dostępności transportowej województw Polski Wschodniej poprzez budowę i przebudowę odcinków dróg wojewódzkich stanowiących dojazd do sieci TEN-T;
- wzmocnianie atrakcyjności inwestycyjnej i konkurencyjności wybranych miast jako kluczowych ośrodków działalności społeczno-gospodarczej o charakterze pozarolniczym oraz koncentracji miejsc pracy w makroregionie, poprzez (uzupełniając do działań podejmowanych w ramach programów regionalnych i krajowych) działania wzmocniające funkcje metropolitarne, (realizacja kompleksowych programów rewitalizacji przestrzeni miejskiej, transport publiczny, budowa i przebudowa odcinków dróg).

10.2.6.2 Cele tematyczne oraz fundusze

Program wpisuje się w następujące cele tematyczne:

Cel tematyczny	Priorytet inwestycyjny	Fundusz
Cel 1. Wspieranie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji oraz	1.2. promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje, budowanie sieci współpracy pomiędzy firmami, ośrodkami naukowo-badawczymi, ośrodkami	EFRR

**Ekspertyza dotycząca możliwości realizacji inwestycji pn.
„BUDOWA OCZYSZCZALNI ŚCIEKÓW I SIECI KANALIZACJI SANITARNEJ W MIEJSCOWOŚCI WIELOPOLE SKRZYŃSKIE
W RAMACH PARTNERSTWA PUBLICZNO - PRYWATNEGO (PPP)”**

jego priorytety inwestycyjne	akademickimi w zakresie rozwoju produktów i usług, transferu technologii, innowacji społecznych i aplikacji z dziedziny usług publicznych, tworzenie sieci, pobudzanie popytu, klastrów i otwartych innowacji poprzez inteligentną specjalizację	
Cel 3. Podnoszenie konkurencyjności MŚP, sektora rolnego oraz sektora rybołówstwa i akwakultury	3.3. wspieranie tworzenia i rozszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług*	EFRR
Cel 4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach	4.5. promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich typów obszarów, w szczególności na obszarach miejskich, w tym wspieranie zrównoważonego transportu miejskiego oraz podejmowania odpowiednich działań adaptacyjnych i mitygujących	EFRR
Cel 6. Ochrona środowiska naturalnego i wspieranie efektywności wykorzystania zasobów	6.5. działania mające na celu poprawę stanu środowiska miejskiego, rekultywację terenów przemysłowych i redukcję zanieczyszczenia powietrza	EFRR
Cel 7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszych infrastruktur sieciowych	7.2. zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T	EFRR
Cel 9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z bóstwem (oprócz działań systemowych)	9.2. wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności oraz obszarów miejskich i wiejskich komplementarnie do działań realizowanych w ramach programów operacyjnych	EFRR

10.2.6.3 Wymiar terytorialny programu

Program będzie realizowany w 5 województwach (lubelskim, świętokrzyskim, warmińsko-mazurskim, podkarpackim i podlaskim). Kluczowe inwestycje dla realizacji strategii Polski Wschodniej zostaną oznaczone (w postaci oddzielnych osi priorytetowych, działań lub projektów kluczowych) w programach krajowych i regionalnych. W szczególności oznaczone będą projekty transportowe w ramach programu dotyczącego infrastruktury transportowej i środowiska.

W programie wyodrębnione i specjalnie oznaczone będą działania na rzecz obszarów strategicznej interwencji (wybranych zgodnie z tematyką programu), poprzez wydzielenie oddzielnych osi priorytetowych, bądź działań dedykowanych wskazanym OSI. Określone zostanie również, w jaki sposób program odnosi się do rozwoju obszarów wiejskich.

10.2.6.4 Instytucja zarządzająca oraz podmioty współpracujące

Instytucją Zarządzającą programem jest Ministerstwo Rozwoju Regionalnego.

W pracach nad przygotowaniem programu uczestniczą: minister właściwy ds. nauki; minister właściwy ds. szkolnictwa wyższego; minister właściwy ds. rolnictwa; minister właściwy ds. kultury i ochrony dziedzictwa narodowego; minister właściwy ds. gospodarki; minister właściwy ds. turystyki, minister właściwy ds. środowiska i gospodarki wodnej, minister właściwy ds. transportu oraz zarządy województw (odpowiednio).

Zgodnie z zasadą partnerstwa w proces opracowania programu zaangażowani są partnerzy społeczni i gospodarczy, podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie, w tym partnerzy działający na rzecz ochrony środowiska, organizacje pozarządowe oraz podmioty odpowiedzialne za promowanie równości i niedyskryminacji.

10.2.6.5 Założenia wdrożeniowe dla programu

W programie będzie możliwość realizacji części działań w ramach instrumentów finansowych. Kryteria wyboru projektów w ramach programu uwzględnią: wartość dodaną dla rozwoju całego obszaru, stopień oddziaływania na realizację celów i wskaźników określonych w strategii rozwoju Polski Wschodniej oraz komplementarność z działaniami podejmowanymi w ramach innych programów i innych funduszy.

Konieczne jest powołanie podkomitetu w ramach Komitetu ds. Umowy Partnerstwa dla koordynacji działań w ramach programu oraz koordynacji działań dla Polski Wschodniej w ramach innych programów współfinansowanych przez wszystkie fundusze WRS (czyli także EFFROW I EFMR).

10.2.7 Programy dotyczące europejskiej współpracy terytorialnej – programy ponadregionalne

10.2.7.1 Cele programów

Cele i szczegółowe priorytety poszczególnych programów Europejskiej Współpracy Terytorialnej (EWT) - ze względu na ich międzynarodowy charakter i partnerstwa - są każdorazowo definiowane i wspólnie wybierane w drodze negocjacji pomiędzy państwami realizującymi dany program (przy udziale przedstawicieli KE). W trakcie negocjacji stanowisko konsultowane jest również z partnerami samorządowymi. Niemniej jednak, ogólnym priorytetem współpracy terytorialnej będzie kształtowanie i zrównoważony rozwój przygranicznych i ponadgranicznych obszarów funkcjonalnych

powiązanych gospodarczo, społecznie (w tym kulturowo i historycznie) i komunikacyjnie oraz wzmacnianie ich spójności terytorialnej.

10.2.7.2 Obszary priorytetowe współpracy terytorialnej i działania na rzecz osiągnięcia celu

W ramach programów EWT, które są finansowane z EFRR, możliwy będzie wybór celów tematycznych i przypisanych im priorytetów inwestycyjnych spośród wszystkich dostępnych i wymienionych w art. 9 Rozporządzenia Ogólnego. Ich dobór każdorazowo będzie jednak zależeć od wspólnych ustaleń poczynionych przez państwa członkowskie zaangażowane w dany program.

Niemniej jednak, można wskazać, że działania przyszłych programów współpracy terytorialnej będą wspierać rozwój gospodarczo-społeczny danego geograficznego obszaru poprzez m.in. wymianę knowhow oraz promowanie gospodarki opartej na wiedzy i działaniach innowacyjnych, inwestowanie w kapitał ludzki (działania people-to-people), ochronę środowiska naturalnego, wykorzystanie potencjału turystycznego, wspólne działania edukacyjne oraz kulturalne dla celów rozwojowych, współpracę instytucjonalną i wymianę doświadczeń. Priorytetem będą również działania zmierzające do poprawy konkurencyjności obszarów na których realizowane są programy (np. poprzez wspieranie MŚP, współpracę w ramach tzw. potrójnej helisy (ang. triple helix) - przedsiębiorcy, ośrodki naukowe badawcze oraz władze publiczne). Z uwagi na wciąż istniejące potrzeby rozwoju przygranicznej sieci komunikacyjnej i usuwania wąskich gardeł w transporcie, wspierane będą także działania z zakresu rozwoju transgranicznej infrastruktury lokalnej.

Dodatkowo, we wszystkich programach transgranicznych EWT oraz Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa (EIS) istnieje duża potrzeba wspierania małych projektów promujących i ułatwiających kontakty społeczności lokalnych w zakresie m.in. wspólnego dziedzictwa kulturowego, nauki oraz mniejszości narodowych.

10.2.7.3 Założenia wdrożeniowe

Wyróżnikiem programów współpracy terytorialnej w stosunku do instrumentów Celu 1 jest ich międzynarodowy charakter. Wszystkie projekty są realizowane w ramach partnerstw zawiązanych przez beneficjentów z minimum dwóch państw członkowskich, a w przypadku EIS także przy udziale państw trzecich, np. Ukrainy, Białorusi. Partnerzy projektu muszą współpracować w przygotowywaniu, wdrażaniu, finansowaniu oraz zapewnieniu personelu, a przy jego realizacji stosuje się tzw. zasadę partnera wiodącego. Projekty współpracy transgranicznej muszą także wykazywać znaczący tzw. „wpływ transgraniczny”.

Planowanych jest wariantowo 8-9 programów EWT i 2 programy EIS, zgodnie z poniższym zestawieniem.

Tabela 10.1. Zestawienie programów EWT współpracy transgranicznej, transnarodowej

i międzynarodowej oraz EIS

WSPÓŁPRACA TRANSGRANICZNA	
Granica północna	Program Południowy Bałtyk
Granica zachodnia	Wariant I: jeden program na granicy polsko-niemieckiej
	Wariant II: dwa programy na granicy polsko-niemieckiej, tj.: a) północny (z udziałem obszarów NUTS 3 bezpośrednio przylegających do granicy województw zachodniopomorskiego i lubuskiego oraz Meklemburgii i Brandenburgii); b) południowy (z udziałem obszarów NUTS 3 bezpośrednio przylegających do granicy województwa lubuskiego i dolnośląskiego oraz Brandenburgii i Saksonii).
Granica południowa	Program Polska-Czechy
	Program Polska-Słowacja
Granica wschodnia, w tym programy Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa	Program Polska-Białoruś-Ukraina
	Program Polska-Rosja (Obwód Kaliningradzki)
	Program Polska-Litwa
WSPÓŁPRACA TRANSNARODOWA	Program Region Morza Bałtyckiego
	Program dla Europy Środkowej
WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA	Program INTERREG V C

POZIOM REGIONALNY

10.2.8 Regionalne Programy Operacyjne (RPO)

10.2.8.1 Cele programów

Celem regionalnych programów operacyjnych będzie zwiększenie konkurencyjności regionów oraz poprawa jakości życia ich mieszkańców poprzez wykorzystywanie potencjałów regionalnych i skoncentrowane niwelowanie barier rozwojowych, w oparciu o strategię rozwoju województw, z naciskiem na regionalne strategię inteligentnej specjalizacji. Wybór przedsięwzięć będzie podyktowany stopniem przyczyniania się do osiągnięcia celów wykorzystania środków UE dotyczących: wsparcia dla zwiększania konkurencyjności gospodarki oraz poprawy spójności społecznej i terytorialnej.

Na poziomie regionalnym nacisk będzie położony przede wszystkim na wspieranie przedsiębiorczości (cel tematyczny 3.) wynikającej z regionalnych specjalizacji. Na tym poziomie będzie również realizowana przeważająca część interwencji na rzecz edukacji (cel tematyczny 10.), zatrudnienia (cel tematyczny 8.) i włączenia społecznego (cel tematyczny 9.). We wskazanych obszarach na poziomie krajowym będą wdrażane jedynie rozwiązania systemowe oraz projekty o zasięgu krajowym. Interwencje w ramach RPO muszą nawiązywać do wypracowanych na poziomie krajowym rozwiązań, realizując tym samym wybrane aspekty reform w zakresie edukacji, zatrudnienia czy polityki społecznej. W zakresie upowszechnienia technologii TIK (cel tematyczny 2.), infrastruktury ochrony środowiska (cel tematyczny 5. i 6.), energetyki (cel tematyczny 4.) oraz transportu (cel tematyczny 7.), podejmowane na poziomie regionalnym działania będą uzupełniały działania programowane na poziomie krajowym. RPO nie będą obejmować celu tematycznego dotyczącego zdolności instytucjonalnej (cel 11), działania w tym zakresie będą realizowane z poziomu krajowego. W związku z powyższym na poziom regionalny przeznaczonych będzie ok. 75% środków EFS oraz ok. 55% środków EFRR.

10.2.8.2 Cele tematyczne oraz fundusze

Program wpisuje się w następujące cele tematyczne:

Cel tematyczny	Priorytet inwestycyjny	Fundusz
Cel 1: Wzmacnianie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji	1.1 promowanie inwestycji przedsiębiorstw w B+I, rozwój powiązań między przedsiębiorstwami, centrami B+R i szkołami wyższymi (...), wspieranie badań technologicznych i stosowanych, linii pilotażowych, działań w zakresie wczesnej walidacji produktów i zaawansowanych zdolności produkcyjnych i pierwszej produkcji w dziedzinie kluczowych technologii (...)	EFRR
	2.2. rozwój produktów i usług opartych na TIK, handlu elektronicznego oraz zwiększanie zapotrzebowania na TIK	
	2.3 .wzmacnianie zastosowania rozwiązań cyfrowych w ramach e-gov, e-edukacji, włączenia cyfrowego, e-kultury i e-zdrowia	EFRR
Cel 2: Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjno-komunikacyjnych	2.4. rozwój kultury informatycznej i e-learning, inwestycje w e-integrację, e-umiejętności i umiejętności związane z przedsiębiorczością	EFS
	3.1. promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwienie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjania tworzeniu nowych firm, w tym również przez inkubatory przedsiębiorczości	EFRR
	3.2 .opracowywanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MŚP, w szczególności w celu umiędzynarodawiania	EFRR
	3.3. wspieranie tworzenia i rozszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług	EFRR
Cel 3: Podnoszenie konkurencyjności MŚP, sektora rolnego oraz sektora rybołówstwa i akwakultury	3.4. wspieranie zdolności MŚP do udziału w procesach	EFRR

**Ekspertyza dotycząca możliwości realizacji inwestycji pn.
„BUDOWA OCZYSZCZALNI ŚCIEKÓW I SIECI KANALIZACJI SANITARNEJ W MIEJSCOWOŚCI WIELOPOLE SKRZYŃSKIE
W RAMACH PARTNERSTWA PUBLICZNO - PRYWATNEGO (PPP)”**

Cel tematyczny	Priorytet inwestycyjny	Fundusz
	wzrostu i innowacji	
Cel 4: Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach, w tym priorytety inwestycyjne	4.1 promowanie produkcji i dystrybucji odnawialnych źródeł energii	EFRR
	4.2 .promowanie efektywności energetycznej i wykorzystania OZE przez przedsiębiorstwa	EFRR
	4.2 wspieranie efektywności energetycznej i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w sektorze publicznym i mieszkaniowym	EFRR
	4.2 opracowywanie i realizacja inteligentnych systemów dystrybucji na niskich i średnich poziomach napięcia	EFRR
	4.5.promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich typów obszarów, w szczególności na obszarach miejskich, wspieranie zrównoważonego transportu miejskiego oraz podejmowania odpowiednich działań adaptacyjnych i mitygujących	EFRR
Cel 5: Promowanie dostosowania do zmiany klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem	5.1.wspieranie wyspecjalizowanych inwestycji służących dostosowaniu do zmiany klimatu	EFRR
Cel 6: Ochrona środowiska naturalnego i wspieranie efektywności wykorzystania zasobów	6.1.zaspokojenie znaczących potrzeb w zakresie inwestycji w sektorze gospodarki odpadami, tak aby wypełnić zobowiązania wynikające z prawa unijnego	EFRR
	6.2.zaspokojenie znaczących potrzeb w zakresie inwestycji w sektorze gospodarki wodnej, tak aby wypełnić zobowiązania wynikające z prawa unijnego	EFRR
	6.3.ochrona, promocja i rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego	EFRR
	6.4.ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz promowanie usług ekosystemowych, w tym programu Natura 2000 oraz zielonej infrastruktury	EFRR
	6.5.działania mające na celu poprawę stanu środowiska miejskiego, rekultywację terenów przemysłowych i redukcję zanieczyszczenia powietrza	EFRR
Cel 7: Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszych infrastruktur sieciowych	7.2.zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T	EFRR
	7.3.rozwód przyjaznych dla środowiska i niskoemisyjnych systemów transportu, włączając transport śródlądowy, morski, porty i połączenia multimodalne	EFRR
	7.4.rozwód i rehabilitacja kompleksowego, nowoczesnego i interoperacyjnego systemu transportu kolejowego	EFRR
Cel 8: Wspieranie zatrudnienia i mobilności pracowników (oprócz działań systemowych)	8.1.rozwód inkubatorów przedsiębiorczości oraz wsparcie inwestycyjne dla samozatrudnienia, mikroprzedsiębiorstw oraz rozwoju firm	EFRR
	8.2.wspieranie rozwoju przyjaznego dla zatrudnienia poprzez rozwój potencjałów endogenicznych jako elementu strategii terytorialnej dla obszarów ze	EFRR

**Ekspertyza dotycząca możliwości realizacji inwestycji pn.
„BUDOWA OCZYSZCZALNI ŚCIEKÓW I SIECI KANALIZACJI SANITARNEJ W MIEJSCOWOŚCI WIELOPOLE SKRZYŃSKIE
W RAMACH PARTNERSTWA PUBLICZNO - PRYWATNEGO (PPP)”**

Cel tematyczny	Priorytet inwestycyjny	Fundusz
	specyficznymi potrzebami, łącznie z przekształceniem upadających regionów przemysłowych oraz działaniami na rzecz zwiększenia dostępności i rozwoju zasobów naturalnych i kulturowych	
	8.3.inicjatywy w zakresie rozwoju lokalnego oraz pomoc dla struktur świadczących usługi lokalne w tworzeniu nowych miejsc pracy, o ile takie działania są poza zakresem rozporządzenia dot. EFS	EFRR
	8.4.inwestowanie w rozwój infrastruktury dla publicznych służb zatrudnienia	EFRR
	8.5.zapewnianie dostępu do zatrudnienia osobom poszukującym pracy i nieaktywnym zawodowo, w tym podejmowanie lokalnych inicjatyw na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników	EFS
	8.6.trwała integracja na rynku pracy ludzi młodych bez pracy, zwłaszcza tych którzy nie uczestniczą w kształceniu lub szkoleniu (NEET)	EFS
	8.7.samozatrudnienie, przedsiębiorczość oraz tworzenie nowych miejsc pracy	EFS
	8.8.równouprawnienie płci oraz godzenie życia zawodowego i prywatnego	EFS
	8.9.adaptacja pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian	EFS
Cel 9: Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem (oprócz działań systemowych)	9.1.inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia oraz przejścia z usług instytucjonalnych do usług na poziomie społeczności lokalnych	EFRR
	9.2.wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności oraz obszarów miejskich i wiejskich	EFRR
	9.3.wspieranie przedsiębiorczości społecznej	EFRR/EFS
	9.4.aktywna integracja, w szczególności w celu poprawy zatrudnienia	EFS
	9.5.integracja społeczności marginalizowanych takich jak Romowie	EFS
	9.7.ułatwianie dostępu do niedrogich, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług społecznych świadczonych w interesie ogólnym	EFS
	9.8.wspieranie gospodarki społecznej i przedsiębiorstw społecznych	EFRR
	9.9.lokalne strategie rozwoju realizowane przez społeczność	EFS
Cel 10: Inwestowanie w	10.1.zapobieganie i ograniczenie przedwczesnego	

Cel tematyczny	Priorytet inwestycyjny	Fundusz
edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie (oprócz działań systemowych)	kończenia nauki szkolnej i promowanie dostępu do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej, podstawowej i ponadpodstawowej	EFS
	10.3.poprawę dostępności uczenia się przez całe życie, podniesienie umiejętności i kwalifikacji pracowników i osób poszukujących pracy, zwiększenie dopasowania systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy m.in. przez poprawę jakości kształcenia i szkolenia zawodowego oraz utworzenia i rozwijanie systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami	EFS
	10.4.rozwód infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej	EFRR

Proponuje się 15 dwufunduszowych (EFRR i EFS) regionalnych programów operacyjnych (RPO) o zakresie zgodnym z wypracowanymi zasadami podziału między poziomem krajowym i regionalnym.

10.2.8.3 Wymiar terytorialny

Wymiar terytorialny w ramach regionalnych programów operacyjnych będzie zapewniany przez uwzględnienie potrzeb i potencjałów szczególnych terytoriów, w tym zwłaszcza wskazanych obszarów strategicznej interwencji (miasta wojewódzkiego z otoczeniem funkcjonalnym; miasta średniej wielkości

- lub dzielnice miast - wymagające działań rewitalizacyjnych; obszarów wiejskich o najniższym poziomie dostępu mieszkańców do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe). Dodatkowo, województwo może określić specyficzne dla regionu obszary interwencji w układzie terytorialnym.

Regionalne programy operacyjne będą wykorzystywały instrument ZIT na wsparcie zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich w odniesieniu do miast wojewódzkich oraz ich obszarów funkcjonalnych, pod warunkiem spełnienia wymogów z tym związanych, w szczególności przygotowania zintegrowanej strategii rozwoju miasta i jego obszaru funkcjonalnego. Dodatkowo, na poziomie programów regionalnych możliwe (i rekomendowane) będzie stosowanie instrumentu SRL.

Programy operacyjne będą realizowane w 15 województwach (zaliczanych do kategorii regionów słabiej rozwiniętych).

10.2.8.4 Instytucja zarządzająca oraz podmioty współpracujące

Instytucjami Zarządzającymi programami regionalnymi są zarządy województw.

W pracach nad przygotowaniem programu uczestniczą: minister właściwy ds. rozwoju regionalnego, podmioty uczestniczące w pracach nad krajowymi programami operacyjnymi.

Zgodnie z zasadą partnerstwa w proces opracowania programu zaangażowani są partnerzy społeczni i gospodarczy, podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie, w tym partnerzy działający na rzecz ochrony środowiska, organizacje pozarządowe oraz podmioty odpowiedzialne za promowanie równości i niedyskryminacji.

10.2.8.5 Założenia wdrożeniowe

Ze względu na stosunkowo szeroki zakres tematyczny programów regionalnych, zapewnienie komplementarności oraz koordynacja z programami krajowymi będzie następować na poziomie zarówno strategicznym jak i implementacyjnym. Dotyczy to w szczególności tych typów działań, które ze względu na swój zasięg lub znaczenie będą realizowane także z poziomu krajowego. Na etapie programowania dotyczy to podziału interwencji kraj-region oraz określenia relacji z programem dla Polski wschodniej, a także programami europejskiej współpracy terytorialnej, zaś na poziomie wdrażania dotyczy komplementarności i synchronizacji działań wszystkich programów, w tym programu na rzecz rozwoju obszarów wiejskich. Ma to również kluczowe znaczenie dla zintegrowanego podejścia terytorialnego (szczególnie jeśli chodzi o rozwój miast i rozwój obszarów wiejskich).

Koordynacja z działaniami na poziomie krajowym będzie zapewniona poprzez kontrakt terytorialny. Rekomendowane będzie także stosowanie w regionalnych programach operacyjnych instrumentów finansowych, przyczyniających się do zwiększenia wartości dodanej funduszy. Dotyczy to zwłaszcza poza dotacyjnych instrumentów finansowych wspierających konkurencyjność przedsiębiorstw na poziomie regionalnym.

10.3 NARODOWY FUNDUSZ OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ - DRUGI PROGRAM

26 lipca 2011 roku na konferencji samorządowej, która odbyła się w siedzibie NFOŚiGW w Warszawie, Stanisław Gawłowski - Wiceminister Środowiska ogłosił program finansowy Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej na wsparcie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków oraz podłączenia budynków do zbiorczego systemu kanalizacyjnego.

Program adresowany jest do jednostek samorządu terytorialnego, ich związków oraz spółek komunalnych świadczących usługi kanalizacyjne. Jednakże jego finalnymi odbiorcami są właściciele domów, którzy do tej pory nie mieli możliwości skorzystania z instalacji kanalizacyjnych i w najbliższych latach nie mają szans na podłączenie się do oczyszczalni komunalnych w zakresie PBOŚ oraz właściciele domów, którzy dotychczas nie podłączyli się do sieci zbiorczej kanalizacji sanitarnej (w zakresie podłączenia budynków). W obu przypadkach wymagany jest wkład własny wynoszący minimum 10 proc.

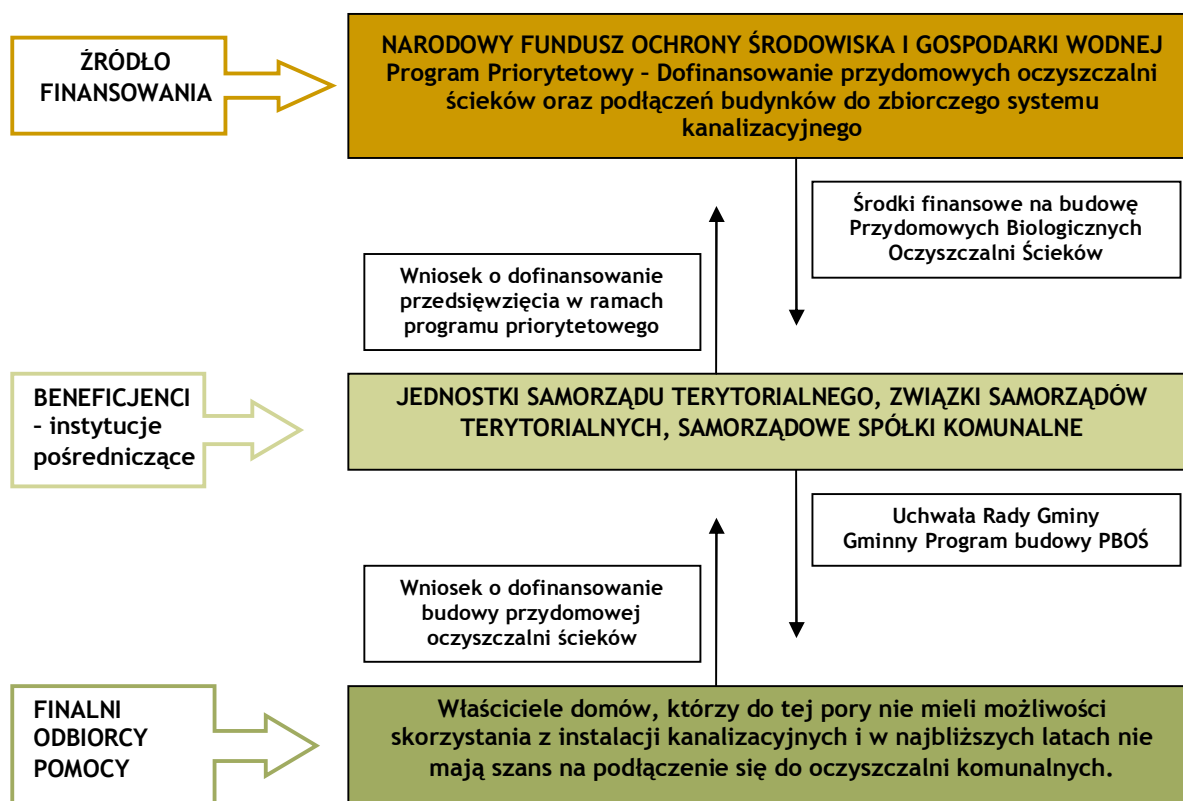
Program zakłada budowę około 11 tys. przydomowych biologicznych oczyszczalni ścieków (PBOŚ) obsługujących ponad 44 tys. mieszkańców. Umożliwi on oczyszczenie około 1,3 mln m³ ścieków w ciągu roku. Ponadto Fundusz przewiduje, że wybudowanych zostanie prawie 21 tys. podłączeń budynków do sieci kanalizacyjnych (w tym ok. 16,7 tys. podłączeń grawitacyjnych i ok. 4 tys. podłączeń ciśnieniowych i podciśnieniowych) o sumarycznej długości około 34 km, z których korzystać będzie

ponad 82 tys. mieszkańców. Umożliwią one oczyszczenie ok. 2,4 mln m³ ścieków w ciągu roku.

Przygotowany przez Fundusz program ma na celu poprawę jakości wód powierzchniowych i podziemnych, podniesienie poziomu życia mieszkańców oraz wywiązanie się z przyjętych przez Polskę zobowiązań względem Unii Europejskiej.

Z doświadczeń w tym zakresie wynika, że zainstalowane oczyszczalnie zmniejszają koszty eksploatacyjne budynku (przy okresowym opróżnianiu szamba przez tabor asenizacyjny) oraz wpływają na wzrost wartości nieruchomości.

Wykres 10.1. Schemat dofinansowania w Narodowym Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

O budżecie i finansowaniu

Łączny budżet programu, którego realizację zaplanowano do końca 2015 roku wynosi 300 mln zł, przy czym 150 mln zł zostanie przeznaczonych na podłączenia, a 150 mln zł na oczyszczalnie ścieków. NFOŚiGW gwarantuje dofinansowanie do 90% kosztów kwalifikowanych poniesionych na realizację inwestycji. Kwota dofinansowania podzielona została w równym stopniu (po 45%) na formę bezzwrotną - dotację jak i preferencyjną pożyczkę z oprocentowaniem 3,5% w skali roku. Zainteresowani mogą korzystać z jednej wybranej formy dofinansowania lub obu jednocześnie, korzystając z maksymalnego dofinansowania.

Nabór wniosków odbywać się będzie w sposób ciągły. Wnioski rozpatrywane będą w kolejności wpływu do NFOŚiGW. O udzieleniu dofinansowania decyduje kolejność złożenia kompletnego wniosku o dofinansowanie w ramach przyjętego w kolejnych latach limitu środków.

Beneficjent i konsument

Wsparcie finansowe przeznaczone jest na zagospodarowanie ścieków bytowo-gospodarczych powstających w gospodarstwach domowych (w tym również zarządzanych przez wspólnoty i spółdzielnie mieszkaniowe), w gospodarstwach agroturystycznych oraz w obiektach użyteczności publicznej. Dofinansowanie uzyskają przydomowe oczyszczalnie obsługujące maksymalnie 50 użytkowników.

Jednakże instytucjami pośredniczącymi i jednocześnie beneficjentami programu są jednostki samorządu terytorialnego i ich związki lub podmioty świadczące usługi publiczne w ramach realizacji zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego. To one posiadają pełną wiedzę w zakresie lokalnej gospodarki wodno-ściekowej oraz potrzeb w tym zakresie.

Pomocą nie są objęte niezabudowane działki oraz budynki, które nie są użytkowane. Odpowiedzialność za wybór odbiorców pomocy (właścicieli wskazanych posesji do posadowienia przydomowej oczyszczalni ścieków lub wykonania podłączenia do kanalizacji sanitarnej) ponosi beneficjent.

Przydomowe oczyszczalnie ścieków

Program obejmuje tylko te urządzenia, w których oczyszczanie ścieków zachodzi na drodze biologicznej. Z tego powodu na potrzeby programu wprowadzono pojęcie przydomowej biologicznej oczyszczalni ścieków (PBOŚ), od której producentów wymagany jest certyfikat zgodności ze zharmonizowaną normą europejską EN 12566-3:2005+A1:2009, wydawaną przez laboratorium notyfikowane przez Komisję Europejską. Oczyszczalnie przydomowe to urządzenia rozwiązujące problem ścieków na terenach pozbawionych sieci kanalizacyjnej. Z powodzeniem zastępują – często nieszczelne – szamba. Są proste w montażu i eksploatacji, tanie w utrzymaniu i ekologiczne. Oczyszczone przez nie ścieki spełniają wymogi standardów polskich i unijnych.

Nowe granice „aglomeracji”

Samorządy zapewniając obszarom aktualnie znajdującym się na terenie aglomeracji, inne rozwiązanie odbioru ścieków bytowo-gospodarczych niż budowa sieci, np. poprzez budowę przydomowych oczyszczalni ścieków mogą mieć wpływ na weryfikację wielkości tych aglomeracji.

Dlatego z zakresu budowy przydomowych oczyszczalni ścieków wyłącza się:

- obszary, dla których budowa zbiorczych systemów odprowadzenia ścieków jest ekonomicznie uzasadniona (zgodnie z wymogami rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 1 lipca 2010 r. w sprawie sposobu wyznaczania obszaru i granic aglomeracji (Dz. U. Nr 137, poz. 922)).
- obszary, na których istnieje możliwość podłączenia się do istniejącego zbiorczego systemu kanalizacyjnego.
- obszary, dla których przed 2020 rokiem został, przez jednostkę samorządu terytorialnego lub podmioty świadczące usługi publiczne w ramach realizacji jej zadań własnych, zaplanowany i będzie wykonany zbiorczy system odprowadzania ścieków.

Podłączenia budynków do kanalizacji sanitarnej

W zakresie budowy podłączeń do sieci kanalizacyjnej Program dotyczy obszarów, na których istnieje możliwość podłączenia się do już istniejącego lub będącego w trakcie realizacji zbiorczego systemu kanalizacyjnego. Samo podłączenie – w rozumieniu programu – jest przewodem kanalizacyjnym łączącym wylot wewnętrznej instalacji kanalizacyjnej w budynku z przewodem sieci rozdzielczej usytuowanej w ulicy/drozdzie sąsiadującej z posesją lub tzw. sięgaczem. Wydatki poniesione na sieć kanalizacyjną, tj. na kolektor główny, sieć rozdzielczą jak i sięgacze są kosztami niekwalifikowanymi, które nie podlegają dofinansowaniu w ramach Programu. Wykonanie podłączeń budynków do kanalizacji sanitarnej może być realizowane w systemie kanalizacji grawitacyjnej, ciśnieniowej i podciśnieniowej.

Koszty podlegające refundacji ze środków NFOŚiGW

- Dostawy i zakup urządzeń, które decydują o efekcie ekologicznym zakładanym w dofinansowywanym przedsięwzięciu.
- Przygotowanie terenu.
- Roboty demontażowe i rozbiórkowe obiektów kolidujących z planowanymi urządzeniami i rurociągami.
- Roboty ziemne i budowlano-montażowe.
- Montaż urządzeń.
- Przywrócenie terenu do stanu pierwotnego.
- Rozruch urządzeń i instalacji.
- Instalacje doprowadzające media do obiektów technologicznych.
- Podłączenia budynków do zbiorczego systemu kanalizacyjnego.
- Przełożenie sieci i obiektów sieciowych kolidujących z planowanymi urządzeniami i rurociągami.
- Zapłacony podatek od towarów i usług (VAT) wykazany w fakturach rozliczanych przez NFOŚiGW, jeżeli Beneficjentowi nie przysługuje prawo do obniżenia kwoty podatku należnego o kwotę podatku naliczonego lub ubieganie się o zwrot VAT.
- Wykonanie dokumentacji projektowej.
- Koszty usług niezbędnych do realizacji inwestycji tj. koszty nadzoru inwestorskiego, odbiorów technicznych i obsługi geodezyjnej oraz badań hydrogeologicznych.

Treść programu priorytetowego wraz z formularzami wniosków znajduje się na stronie internetowej

Z chwilą podpisania Traktatu Akcesyjnego określającego warunki uzyskania członkostwa w UE działania strony Polskiej w zakresie ochrony stanu wód powierzchniowych i podziemnych skupione były na budowie systemów kanalizacyjnych na obszarach gdzie zaludnienie i/lub działalność gospodarcza są wystarczająco skoncentrowane, aby ścieki komunalne były zbierane i przekazywane do oczyszczalni ścieków komunalnych lub do końcowego punktu zrzutu. Obszary te to aglomeracje. 31 grudnia 2015 roku upływa termin, w którym wynegocjowane warunki dotyczące oczyszczania ścieków, jakie znajdują się w Dyrektywie 91/271 mają zostać wypełnione dla aglomeracji o równoważnej liczbie mieszkańców powyżej 2 000. Równoważna liczba mieszkańców (RLM) jest to umowny wskaźnik zanieczyszczeń organicznych przypadający na jednego mieszkańca i dobę służący do

wspólnego bilansowania ładunku zanieczyszczeń ścieków bytowo-gospodarczych i ścieków przemysłowych. Przyjmuje się, że 1 RLM = 1 mieszkańcowi.

W zależności od wielkości aglomeracji wyrażonej w RLM wymagany stopień oczyszczania jest różny i wzrasta wraz ze zwiększaniem się aglomeracji. Wielkość graniczna wybranych parametrów ścieków oczyszczonych określona jest zarówno w dyrektywie, jak i w prawie krajowym. Ścieki bytowo-gospodarcze powstające w każdym gospodarstwie powinny być oczyszczane także w aglomeracjach liczących mniej niż 2 000 RLM oraz w obszarach zabudowanych, niestanowiących aglomeracji w rozumieniu przepisów Unii Europejskiej, ponieważ powstające tam ścieki w znaczący sposób wpływają na stan środowiska naturalnego, w tym w szczególności na czystość wód powierzchniowych i podziemnych. Mając na uwadze powyższe uwarunkowania NFOŚiGW podejmuje działania, dzięki którym liczba mieszkańców korzystających z istniejącej lub będącej w budowie sieci kanalizacyjnej wzrośnie a na obszarach gdzie usługa odprowadzania ścieków bytowo-gospodarczych do zbiorczego systemu kanalizacyjnego jest niedostępna, ścieki oczyszczane będą indywidualnie w miejscu ich powstawania. Cel ten zostanie osiągnięty poprzez realizację podłączeń i budowę przydomowych biologicznych oczyszczalni ścieków (PBOŚ), które zdefiniowano w następujący sposób:

- Podłączenie, w rozumieniu tego programu zdefiniowano jako przewód kanalizacyjny łączący wylot wewnętrznej instalacji kanalizacyjnej w budynku z przewodem sieci rozdzielczej usytuowanej w ulicy/drozdzie sąsiadującej z posesją lub tzw. sięgaczem. Wydatki poniesione na sieć kanalizacyjną, tj. na kolektor główny, sieć rozdzielczą jak i sięgacze, są kosztami niekwalifikowanymi (nie podlegające dofinansowaniu w ramach niniejszego programu).

- Przydomowa biologiczna oczyszczalnia ścieków to urządzenie lub zespół urządzeń, w których na drodze procesów mechanicznych, biologicznych i chemicznych następuje redukcja ładunku zanieczyszczeń w ściekach do wielkości dopuszczalnych określonych w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 24 lipca 2006 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi, oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (Dz.U. 2006, Nr 137, poz. 984). przed ich wprowadzeniem do odbiornika. Potwierdzeniem tego wymogu jest legitymowanie się przez producenta certyfikatem na zgodność ze zharmonizowaną normą europejską EN 12566-3:2005+A1:2009 wydawaną dla konkretnego typoszeregu urządzeń wyłącznie przez laboratorium notyfikowane przez Komisję Europejską. Posiadanie niniejszego certyfikatu jednoznaczne jest z możliwością oznakowania wyrobu znakiem „CE”.

NFOŚiGW przyjął, że w trakcie wdrażania programu dofinansowane zostanie do 90% kosztów kwalifikowanych poniesionych na realizację inwestycji. Oznacza to, że potencjalny Beneficjent musi zabezpieczyć jedynie 10% środków na przedsięwzięcie opisane we wniosku aplikacyjnym. Składany wg wzoru wniosek jak i inne niezbędne informacje dostępne są w stosownej zakładce pod adresem <http://www.nfosigw.gov.pl/srodki-krajowe/programy-priorytetowe/ochrona-wod/>.

Wniosek obejmować powinien co najmniej 50 sztuk podłączeń albo 50 PBOŚ albo po 50 sztuk zarówno podłączeń jak i PBOŚ. Przyjęty łączny budżet dofinansowania to kwota 300 mln w tym 150 mln PLN na podłączenia i 150 mln PLN na PBOŚ, która wydatkowana będzie w latach 2011 – 2015. NFOŚiGW szacuje, że za dostępne 150 mln PLN zostanie wybudowane około 20 700 szt. podłączeń budynków do sieci kanalizacyjnych (w tym około 16 700 szt. podłączeń grawitacyjnych i około 4 000 szt. podłączeń ciśnieniowych i podciśnieniowych) o sumarycznej długości około 340 000 mb,

z których korzystać będzie około, 82 800 RLM, co umożliwi oczyszczenie ok. 2,4 mln m³ ścieków w ciągu roku i zredukowanie ładunku zanieczyszczeń wyrażonego w BZT5 o około 1 700 Mg O₂/rok. Analogicznie spodziewamy się, że za pulę środków zarezerwowanych dla PBOŚ wybudowane zostanie około 11 100 szt. przydomowych biologicznych oczyszczalni ścieków (PBOŚ) obsługujących około 44 400 RLM, umożliwiających oczyszczenie około 1,3 mln m³ ścieków w ciągu roku i zredukowanie ładunku zanieczyszczeń wyrażonego w BZT5 o około 900 Mg O₂/rok.

Kwota dofinansowania podzielona została w równym stopniu na formę bezzwrotną (dotację) jak i preferencyjną 3,5% pożyczkę. Dla każdego Beneficjenta istnieje możliwość skorzystania w maksymalnej intensywności dofinansowania z każdej z przewidzianych form, dopuszcza się też, że Beneficjent skorzysta wyłącznie z dofinansowania w formie pożyczki, jak również wyłącznie w formie dotacji. W przypadku ubiegania się wyłącznie o dotację po stronie Beneficjenta jest zabezpieczenie pozostałych środków niezbędnych do zrealizowania całości działania objętego wnioskiem aplikacyjnym. Zastrzega się także, że w przypadku ubiegania się o dotację potencjalny Beneficjent nie uzyskał wcześniej dotacji na realizację przedsięwzięcia objętego wnioskiem o udzielenie pomocy finansowej oraz, że nie będzie się ubiegał o przyznanie dotacji z innych źródeł w przypadku uzyskania pomocy z NFOŚiGW. W celu potwierdzenia niniejszego faktu składane będzie oświadczenie zawierające również potwierdzenie, że uzyskana dotacja nie spowoduje podwójnego finansowania przedsięwzięcia. Uzyskanie dotacji z innych źródeł nie wyklucza możliwości aplikowania o pożyczkę ze środków tego programu. Pożyczki dostępne w ramach programu nie ulegają umorzeniu.

Wsparciem finansowym objęte jest zagospodarowanie ścieków bytowo-gospodarczych powstających w gospodarstwach domowych (w tym również zarządzanych przez wspólnoty i spółdzielnie mieszkaniowe), w gospodarstwach agroturystycznych oraz w obiektach użyteczności publicznej. Pomocą nie są objęte niezabudowane działki oraz budynki, które nie są użytkowane. Odpowiedzialność za wybór odbiorców pomocy (właścicieli wskazanych posesji do posadowienia przydomowej oczyszczalni ścieków lub wykonania podłączenia do kanalizacji sanitarnej) ponosi Beneficjent. W ramach programu finansowane będzie:

1. Wykonanie podłączeń budynków do kanalizacji sanitarnej w systemie kanalizacji grawitacyjnej, ciśnieniowej, podciśnieniowej.

W zakresie budowy podłączeń do sieci kanalizacyjnej Program dotyczy obszarów, na których istnieje możliwość podłączenia się do istniejącego lub będącego w trakcie realizacji zbiorczego systemu kanalizacyjnego.

2. Wykonanie przydomowych biologicznych oczyszczalni ścieków (PBOŚ) o przepustowości do 50 RLM, oczyszczających ścieki bytowo-gospodarcze z gospodarstw domowych, gospodarstw agroturystycznych i obiektów użyteczności publicznej.

Z zakresu budowy przydomowych oczyszczalni ścieków wyłącza się:

- Obszary, dla których budowa zbiorczych systemów odprowadzenia ścieków jest ekonomicznie uzasadniona zgodnie z wymogami rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 1 lipca 2010 r. w sprawie sposobu wyznaczania obszaru i granic aglomeracji (Dz. U. Nr 137, poz. 922).
- Obszary, na których istnieje możliwość podłączenia się do istniejącego zbiorczego systemu kanalizacyjnego.

- Obszary, dla których przed 2020 rokiem został, przez jednostkę samorządu terytorialnego lub podmioty świadczące usługi publiczne w ramach realizacji jej zadań własnych, zaplanowany i będzie wykonany zbiorczy system odprowadzania ścieków.

Koszty poniesione w trakcie realizacji przedsięwzięcia określonego we wniosku aplikacyjnym i umowie mogą zostać uznane za kwalifikowane wyłącznie, kiedy zostaną poniesione na:

Środki NFOŚiGW mogą być przeznaczone na pokrycie kosztów kwalifikowanych poniesionych od dnia 01.01.2011 roku.

W przypadku oczyszczalni przydomowych koszty zostaną uznane za kwalifikowane wyłącznie wówczas, gdy zrealizowany zostanie zakup i montaż nowej przydomowej biologicznej oczyszczalni ścieków.

Nabór wniosków odbywa się w sposób ciągły w każdym roku wdrażania programu do czasu wyczerpania środków w poszczególnych latach.

Tabela 10.2. Wysokość zaplanowanych wydatków z programu NFOŚiGW

Rok	2011	2012	2013	2014	2015
Zobowiązania w mln PLN	4,0	16,0	180,0	80,0	20,0
Wypłaty w mln PLN	0,0	12,0	138,0	120,0	30,0

Wnioski rozpatrywane będą w kolejności wpływu do NFOŚiGW. O udzieleniu dofinansowania decyduje kolejność złożenia kompletnego wniosku o dofinansowanie w ramach przyjętego limitu środków.

Szczegółową procedurę wyboru przedsięwzięć i udzielenia dofinansowania określają wewnętrzne regulacje NFOŚiGW.

Przykładowe możliwości dofinansowania:

Budowa przydomowej oczyszczalni ścieków należy do inwestycji proekologicznych. W związku z tym istnieje możliwość zdobycia dotacji do tej inwestycji z odpowiednich instytucji wspierających ochronę środowiska:

- Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
- Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
- Wojewódzkich Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
- Budżetów wojewody
- Banku Ochrony Środowiska S.A.
- Biura programu UNEP/WHO, Oceny Skutków Działań w Środowisku
- Ośrodków Doradztwa Rolniczego

10.3 Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Działalność Funduszu polega na finansowaniu zadań ochrony środowiska i gospodarki wodnej określonych w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008r. Nr 25, poz.150 z późn. zmian.), w oparciu o uchwalane corocznie plany działalności i listy przedsięwzięć priorytetowych.

Pomoc finansowa udzielana jest w formie pożyczek i dotacji, przy czym podstawową formą pomocy są pożyczki.

Przy wyborze i ocenie wniosków o udzielenie pomocy finansowej Fundusz kieruje się "Kryteriami wyboru przedsięwzięć finansowanych ze środków WFOŚiGW w Rzeszowie", natomiast pomoc finansowa udzielana jest w oparciu o "Zasady udzielania i umarzania pożyczek oraz tryb i zasady udzielania i rozliczania dotacji przez WFOŚiGW w Rzeszowie" - dokumenty uchwalane przez Radę Nadzorczą Funduszu¹.

Główne zadania i kierunki działalności Funduszu wyznaczane są przez Radę Nadzorczą w przyjętym i corocznie aktualizowanym planie działalności oraz w liście przedsięwzięć priorytetowych w dziedzinie ochrony środowiska i gospodarki wodnej województwa podkarpackiego.

Fundusz stosuje jawne zobiektywizowane procedury rozpatrywania wniosków i kryteria ich oceny, ujęte w Cykl Rozpatrywania Wniosków i Wyboru Zadań.

Dla każdego działania tego cyklu przewidziane są określone procedury. Fundusz operuje zestawem formularzy dokumentów, których przygotowanie i przedstawienie jest podstawą i warunkiem podejmowania decyzji na kolejnych etapach ich rozpatrywania. Dzięki jawności i obiektywizacji procedur i kryteriów Fundusz wywiązuje się z obowiązku odpowiedzialności wobec społeczeństwa za powierzone mu publiczne pieniądze. Pozwala to również stworzyć jednakowe szansę wszystkim wnioskodawcom, a także jak najoszczędniej wydawać pieniądze na ochronę środowiska.

Każdy wnioskodawca, chcący zgłosić wniosek z własnej inicjatywy, otrzymuje w Biurze Funduszu informacje o procedurach postępowania Funduszu przy rozpatrywaniu wniosków i wyborze zadań, o zasadach udzielania i umarzania pożyczek oraz udzielania dotacji, a także wykaz priorytetów Funduszu na dany rok oraz Kartę Informacyjną Zadania, odpowiednią dla typu zadania, którego wniosek będzie dotyczył.

Programy WFOŚiGW

- Ochrona i zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi
 - Gospodarka ściekowa
 - Gospodarka zasobami wodnymi
- Ochrona atmosfery
- Racjonalne gospodarowanie odpadami i ochrona powierzchni ziemi
- Edukacja ekologiczna
- Ochrona różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów

¹ <http://www.bip.wfosigw.rzeszow.pl/index.php/dzialalno-funduszu-mainmenu-75>

- Inne
- Państwowe Jednostki Budżetowe
- POLiŚ

KRYTERIA WYBORU PRZEDSIĘWZIĘĆ FINANSOWANYCH ZE ŚRODKÓW WOJEWÓDZKIEGO FUNDUSZU OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ W RZESZOWIE

Rada Nadzorcza Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Rzeszowie ustala, że przy wyborze i ocenie przedsięwzięć finansowanych ze środków Wojewódzkiego Funduszu należy kierować się:

I. Kryterium zgodności z polityką ekologiczną państwa i województwa

Przy wyborze przedsięwzięć do dofinansowania należy kierować się hierarchią celów i zadań określonych w dokumentach:

1. II Polityka Ekologiczna Państwa,
2. Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego,
3. Program Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego,
4. Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Podkarpackiego,
5. Wojewódzki Program Usuwania Azbestu na lata 2009-2032,
6. Program Operacyjny „Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013”
7. Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych,
8. Strategia Działania Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Rzeszowie na lata 2013-2016 z perspektywą do 2020r.,
9. Plan działalności oraz lista przedsięwzięć priorytetowych WFOŚiGW w Rzeszowie uchwalanych corocznie przez Radę Nadzorczą Funduszu.

Kryterium ma charakter nadrzędny. W pierwszej kolejności finansowane będą zadania wspierane ze środków zagranicznych nie podlegających zwrotowi, których realizacja wynika z konieczności wypełnienia zobowiązań Polski wobec Unii Europejskiej związanych z członkowstwem w Unii.

II. Kryterium celowości

Przez kryterium to należy rozumieć cele określone w art. 400a. ust. 1 pkt 1 – 9 oraz 11 - 42 ustawy Prawo ochrony środowiska oraz w innych ustawach.

III. Kryterium efektywności ekologicznej

Analizie i ocenie podlegać będą:

1. Wielkość efektu ekologicznego oraz eliminacja uciążliwości źródła,
2. Możliwość efektywnego osiągnięcia docelowych standardów jakości środowiska lub istotnego obniżenia zanieczyszczeń środowiska poniżej obowiązujących wymagań,
3. Zapobieganie i likwidacja zagrożeń u źródła ich powstawania,
4. Położenie i zasięg oddziaływania, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów przyrodniczo cennych,
5. Oddziaływanie na świadomość ekologiczną społeczeństwa.

IV. Kryterium efektywności ekonomiczno-technicznej

Ocenie podlegać będzie:

1. Koszt zadania, w tym koszt jednostkowy uzyskania efektu ekologicznego,
2. Stopień zaawansowania zadania oraz planowany okres realizacji,
3. Zbilansowanie źródeł finansowania inwestycji (udział środków własnych, innych funduszy, w tym pomocy zagranicznej i innych, a w przypadku przedsiębiorców z uwzględnieniem dotychczas uzyskanej pomocy ze środków publicznych),
4. Okres zwrotu udzielonej pomocy,
5. Nowoczesność rozwiązań techniczno-technologicznych,
6. Podnoszenie sprawności istniejących urządzeń ochrony środowiska.

V. Kryterium spełniania wymogów formalnych

Kryterium to wynika z powszechnie obowiązujących przepisów prawnych oraz „Zasad udzielania i umarzania pożyczek oraz trybu i zasad udzielania i rozliczania dotacji przez WFOŚiGW w Rzeszowie”, uchwalonych przez Radę Nadzorczą Funduszu. Dotyczy w szczególności:

1. Kompletności wniosku,
2. Posiadania wymaganych prawem pozwoleń.

Finansowanie zadań z dziedziny ochrony środowiska i gospodarki wodnej zwane dalej „pomocą finansową” realizowane jest przez Fundusz w formie:

- 1) udzielania oprocentowanych pożyczek, w tym pożyczek przeznaczonych na zachowanie płynności finansowej przedsięwzięć współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej,
- 2) udzielania dotacji, w tym dopłat do oprocentowania kredytów bankowych.

Fundusz może również przekazywać środki na dofinansowanie zadań z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej realizowanych przez państwowe jednostki budżetowe.

Przyznana pomoc w formie pożyczki lub dotacji bądź łącznie pożyczki z dotacją, w tym również przekazania środków państwowym jednostkom budżetowym, z wyłączeniem dotacji w formie dopłat do oprocentowania kredytów bankowych, nie może przekroczyć 80% kosztów zadania, z zastrzeżeniem ust. 2 i § 11 ust. 3 oraz z zastrzeżeniem wyjątków przewidzianych w „Szczegółowych zasadach dofinansowania niektórych zadań z zakresu ochrony środowiska w formie dotacji przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Rzeszowie” stanowiących załącznik do niniejszych zasad.

Pomoc finansowa może być udzielona po stwierdzeniu przez Zarząd Funduszu, że zapewnione jest pełne zbilansowanie finansowania kosztów zadania. Podstawę takiego stwierdzenia może stanowić oświadczenie wnioskodawcy zawarte we wzorach wniosków, o których mowa w § 3 lub pisemne poświadczenie pozostałych stron, biorących udział w finansowaniu zadania.

Pomoc finansowa może być udzielona po udokumentowaniu przez podmiot ubiegający się o pomoc, wywiązywania się z ustawowego obowiązku uiszczania opłat za korzystanie ze środowiska i za szczególne korzystanie z wód oraz innych zobowiązań wobec Funduszu, a także zobowiązań z tytułu ubezpieczeń społecznych i zdrowotnych oraz podatków, z zastrzeżeniem ust. 7.

Jednostki samorządu terytorialnego oraz państwowe jednostki budżetowe składają oświadczenie o wywiązywaniu się z obowiązków, o których mowa w ust. 6².

10.5. Bank Ochrony Środowiska S.A.

Kredyty na zaopatrzenie wsi w wodę

Kredyty na zbiorowe zaopatrzenie w wodę wsi i miast do 20 tys. mieszkańców (ze środków Fundacji "Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej - Counterpart Fund" ul. Miedziana 3A, 00-814 Warszawa).

Podmioty uprawnione do ubiegania się o kredyt:

- Jednostki samorządu terytorialnego gminnego i powiatowego oraz ich związki i porozumienia
- Spółki handlowe (o których mowa w art. 1 § 2 ustawy z 15 września 2000r. Kodeks spółek handlowych)
- Inne osoby prawne oraz jednostki organizacyjne, nie posiadające osobowości prawnej, lecz posiadające zdolność prawną

Przedmiot kredytowania:

Przedmiotem kredytowania mogą być inwestycje w zakresie zbiorowego zaopatrzenia wsi w wodę, zlokalizowane na terenach wiejskich, rozumianych jako tereny rolne, leśne i inne otwarte osiedla wiejskie i małe miasta do 20 tys. mieszkańców, związane z:

- Budowę lub przebudowę sieci wodociągowej, obejmującą:
 - Przewody wodociągowe magistralne z niezbędnym wyposażeniem technicznym (kompensatory, zasuw, hydranty, urządzenia odpowietrzające, itp.)
 - Przewody wodociągowe rozdzielcze, obejmujące przewody doprowadzające wodę na tereny nieruchomości, w tym założenie na posesji jednego punktu poboru wody i wodomierza włącznie
- Budowę lub przebudowę stacji wodociągowych, obejmującą:
 - Budynki z pomieszczeniami na urządzenia techniczne i technologiczne, wyposażone w niezbędne instalacje wodociągowe, kanalizacyjne, ogrzewcze, wentylacyjne, elektryczne
 - Urządzenia techniczne i technologiczne (urządzenia pompowe, zestawy filtrów, zbiorniki wodno - powietrzne, itp), służące do poboru, wydobywania i uzdatniania wody oraz utrzymywania ciśnienia w sieci wodociągowej, a także zbiorniki do magazynowania wody, odstojniki popłuczyn, itp.
 - Urządzenia zagospodarowania terenu, takie jak drogi, place, ogrodzenia, oświetlenie, wiaty, pomieszczenia magazynowe, itp.

² <http://www.bip.wfosigw.rzeszow.pl/index.php/podstawa-dzialalnoci-mainmenu-98/zasady-mainmenu-140/347-zasady-2012>

Warunki kredytowania:

- Maksymalna kwota kredytu - 500.000 PLN lecz nie więcej niż 80% wartości kosztorysowej zadania (w przypadku realizacji przedsięwzięć/inwestycji objętych dofinansowaniem ze środków UE kredyt, może być udzielony do 100% wartości kosztorysowej brutto przedsięwzięcia/inwestycji)
- Okres kredytowania - do 5 lat (w tym okres karencji)
- Okres karencji - do 12 miesięcy, liczony od daty postawienia środków do dyspozycji Kredytobiorcy
- Oprocentowanie - 1,36 s.r.w., lecz nie mniej niż 4% w stosunku rocznym, od kwoty wykorzystanego kredytu
- Prowizja do 2% kwoty kredytu

Warunki uzyskania kredytu:

Złożenie wniosku w EFRWP wraz z następującymi załącznikami

- Stosownymi uchwałami rad gmin/powiatów o zaciągnięciu kredytu, przeznaczeniu określonej kwoty środków budżetowych na finansowanie inwestycji, zabezpieczeniu spłaty kredytu, itp.
- Dotyczącymi przygotowania inwestycji do realizacji: lokalizacja, kosztorys, dokumentacja techniczna, zezwolenie budowlane, umowa z wykonawcą, harmonogram realizacji inwestycji, zestawienie świadczeń społecznych, itp.
- Dotyczącymi sposobu i gwarancji terminowej spłaty kredytu wraz z odsetkami.

EFRWP-CF sprawdza dokumentację pod względem formalnym i merytorycznym, określa kwotę i transzowanie kredytu, a następnie kieruje wniosek do Banku. Przesłanie wniosku do Banku oznacza, że wniosek ma pokrycie finansowe w środkach Funduszu.

10.6 Kredyt Banku Ochrony Środowiska Z Dopłatą Z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska I Gospodarki Wodnej

OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW I KANALIZACJA

Oddział w Rzeszowie (WFOŚiGW województwa podkarpackiego)

Przedmiot kredytowania

zadania z zakresu:

- termoizolacji budynków, w tym wymiany stolarki okiennej i drzwiowej,
- usuwania i unieszkodliwiania wyrobów zawierających m.in. azbest i ksyłomit,
- modernizacji i budowy systemów ciepłowniczych, w tym likwidacja dotychczasowych źródeł ciepła, których nośnikiem był węgiel,
- budowy małych i przydomowych oczyszczalni ścieków,
- podłączenia budynków do zbiorczego systemu kanalizacji,

- zagospodarowania i unieszkodliwiania odpadów (zakup urządzeń, linii technologicznych, środków transportu odpadów),
- zastosowania odnawialnych źródeł energii.

Procedura

wnioski kredytowe składane są w Banku; za zgodą Wojewódzkiego Funduszu dopuszcza się refundowanie wydatków poniesionych przed udzieleniem kredytu

Warunki kredytowania

- kwota kredytu: do 90% kosztów całego zadania, przy zaangażowaniu minimum 10% środków własnych kredytobiorcy; jednostkowy kredyt może być udzielony do kwoty 170 tys. PLN
- okres kredytowania: do 8 lat
- okres karencji: do 6 m-cy od daty zakończenia zadania
- okres realizacji zadania: do 12 m-cy od daty postawienia przez Bank kredytu do dyspozycji Kredytobiorcy
- oprocentowanie: 0,92 s.r.w. dla osób fizycznych i samorządów, 1,04 s.r.w. dla przedsiębiorstw
- prowizja: 2% wysokości kredytu

Umowa zawarta na czas nieokreślony

Przykładowa, rzeczywista stopa oprocentowania kredytu wynosi 4,49% w skali roku, przy założeniach:

- kwota kredytu - 30.000 PLN,
- oprocentowanie nominalne – 3,68 % p.a. (dla osób fizycznych, przy s.r.w. = 4,00%),
- okres kredytowania - 6 lat,
- prowizja - 2% kwoty kredytu,
- zabezpieczenie w formie weksla własnego.

10.7 Kredyty Banku Ochrony Środowiska Na Urządzenia Ekologiczne

Komu może być zaoferowany kredyt:

wszystkim ubiegającym się

Co może być finansowane kredytem:

zakup lub montaż urządzeń i wyrobów służących ochronie środowiska

Zalety kredytu:

- max. kwota kredytu - do **100%** kosztów zakupu i kosztów montażu, przy czym koszty montażu mogą być kredytowane w jednym z poniższych przypadków:

- gdy Sprzedawca, z którym Bank podpisał porozumienie jest jednocześnie Wykonawcą,
 - gdy Wykonawca jest jednostką autoryzowaną przez Sprzedawcę, z którym Bank podpisał porozumienie,
 - gdy Bank podpisał z Wykonawcą porozumienie dotyczące montażu urządzeń i wyrobów zakupionych wyłącznie na zasadach obowiązujących dla niniejszego produktu.
- okres kredytowania - do 8 lat,
- oprocentowanie - zmienne, ustalone na podstawie uchwały Zarządu BOŚ S.A., w przypadku zawarcia umowy pomiędzy Bankiem, a sprzedawcą bądź producentem urządzeń, kredyty udzielone na zakupy tych urządzeń mogą być oprocentowane od 1% w skali roku (szczegółowe informacje w Oddziałach Banku).

10.8 Kredyty Preferencyjne Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa

Podstawą do udzielania przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa pomocy ze środków krajowych jest rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 22 stycznia 2009 r. w sprawie realizacji niektórych zadań ARiMR (Dz. U. Nr 22, poz. 121 ze zm.). Rozporządzenie to umożliwia udzielanie przez Agencję pomocy finansowej dla gospodarstw rolnych, działów specjalnych produkcji rolnej i zakładów przetwórstwa produktów rolnych polegającej na:

- Stosowaniu dopłat do oprocentowania kredytów inwestycyjnych i "klęskowych" udzielanych ze środków własnych banków, które zawarły z Agencją stosowne umowy,
- Udzielaniu gwarancji i poręczeń spłaty kredytów inwestycyjnych i "klęskowych",
- Częściowej spłacie kapitału kredytu inwestycyjnego.

10.9 Fundusz SovereignFund TFI S.A.

SovereignFund TFI S.A. jest pierwszą w Polsce instytucją finansową, której działalność koncentruje się na inwestycjach prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego i podległe im podmioty.

Jednym z głównych zadań SovereignFund jest dostarczenie JST takich źródeł finansowania, które umożliwią im zwiększenie nakładów inwestycyjnych bez konieczności zwiększania stanu zadłużenia. Pozwoli to samorządom na wcześniejszą realizację projektów, które ze względu na ograniczenia ustawowe musiałyby zostać odłożone na przyszłe lata lub zaniechane. Równocześnie, dzięki atrakcyjniejszym warunkom niż w przypadku klasycznych kredytów bankowych, koszty inwestycji mogą być znacząco niższe.

SovereignFund to także unikatowa na polskim rynku oferta dla inwestorów. Zyskują oni możliwość udziału w skoku cywilizacyjnym, którego doświadczają polskie gminy, powiaty i województwa. Lokując kapitał w zamkniętym funduszu inwestycyjnym, otrzymują gwarancję, że zostanie on zainwestowany w projekty ważne dla lokalnych społeczności, a jednocześnie wysoko ocenione przez zespół ekspertów SovereignFund.

Projekty, w które inwestuje fundusz, mieszczą się we wszystkich obszarach określonych jako zadania własne samorządów.

Polityka inwestycyjna SovereignFund obejmuje tę część sektora publicznego, którą tworzą jednostki samorządu terytorialnego (JST) wszystkich szczebli oraz podległe im podmioty organizacyjne i należące do nich spółki.

Środki dostarczane przez Fundusz będą wspierać podejmowane przez JST inwestycje we wszystkich obszarach, które określane są jako zadania własne samorządów. Dotyczy to infrastruktury społecznej i technicznej, oświaty, sportu i rekreacji, ochrony środowiska, badań naukowych oraz służby zdrowia. Misją SovereignFund jest finansowanie tych projektów, które jak najpełniej będą zaspokajały potrzeby lokalnych społeczności, zgodnie ze strategią „Socially Responsible Investing” (Inwestowanie Społecznie Odpowiedzialne).

SovereignFund będzie finansować projekty inwestycyjne służące realizacji ustawowych zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego. Należą do nich m. in. obszary:

- zagospodarowanie przestrzenne i gospodarka nieruchomościami;
- gospodarka komunalna, w tym infrastruktura techniczna;
- budowa i utrzymanie dróg;
- transport zbiorowy;
- ochrona zdrowia i pomoc społeczna;
- budownictwo mieszkaniowe;
- edukacja, kultura, sport;
- porządek publiczny i bezpieczeństwo obywateli;
- ochrona środowiska i gospodarka wodna.

Kluczowe korzyści dla jednostek samorządu terytorialnego wynikające z nawiązania współpracy z SovereignFund:

- środki z funduszu samorządowego pozwalają uniknąć zwiększenia poziomu zadłużenia JST, a w skrajnych przypadkach mogą nawet uchronić przed przekroczeniem poziomu dopuszczonego przez polskie prawo;
- przyspieszenie realizacji inwestycji, a w przypadku projektów docelowo generujących przychody, skrócenie okresu oczekiwania na przepływy finansowe lub osiągnięcie rentowności;
- możliwość zwiększenia liczby prowadzonych równocześnie projektów;
- elastyczne kształtowanie zarówno dopływu środków z funduszu samorządowego, jak i harmonogramu spłat;
- odroczenie terminu płatności pozwala na efektywniejsze wykorzystanie bieżącego budżetu;
- obniżenie kosztów pozyskania finansowania prowadzonych inwestycji;
- brak w umowie klauzuli natychmiastowej wymagalności, co pozwala samorządowi na optymalne planowanie spłat zobowiązań;
- zyski wypracowane przez Fundusz trafiają do polskiego społeczeństwa, do osób oszczędzających na emeryturę w OFE i ubezpieczonych w TUŃ.

10.10 Fundacja komunalna

Fundacja Komunalna jest organizacją pozarządową i jako taka nie prowadzi działalności gospodarczej, nastawionej na zysk.

Celem działalności Fundacji jest:

- wspieranie zrównoważonego rozwoju jednostek samorządu terytorialnego oraz małych i średnich przedsiębiorstw;
- udzielanie pomocy przy wdrażaniu projektów infrastrukturalnych, których realizacja wywiera pozytywny wpływ na stan środowiska naturalnego;
- promowanie korzystania z alternatywnych źródeł energii, przy czym, perspektywicznym celem Fundacji Komunalnej jest uzyskanie 30% udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych, pozostających w zasięgu społeczności lokalnych, w całkowitym zużyciu energii.

Bieżąca działalność Fundacji Komunalnej skupia się na wspieraniu przedsięwzięć związanych z:

- inwestycjami w innowacyjne technologie i źródła energii, związanymi z sektorem B+R
- termomodernizacją i szerokorozumianą optymalizacją energetyczną przedsiębiorstw i jednostek samorządu terytorialnego;
- wspieraniem eksportu i promocji polskich produktów na rynkach zagranicznych (a w szczególności na rynkach Unii Europejskiej oraz na rozwijających się rynkach Azji i Afryki).
- Obecnie Fundacja Komunalna wraz z partnerami, w ramach programu Innowacyjne Technologie realizowanego w Europejskiej Akademii Samorządowej, pracuje także nad stworzeniem systemu wsparcia dla przygotowania i wdrażania rozwiązań technologicznych dotyczących optymalizacji energetycznej infrastruktury jednostek samorządu terytorialnego (JST) i podmiotów z nimi powiązanych.

10.11 Emisja obligacji komunalnych

Obligacje to wierzycielskie papiery wartościowe emitowane przez osoby prawne w celu pozyskania środków pieniężnych dla finansowania określonych celów. Wedle definicji zawartej w Ustawie z 29 czerwca 1995 roku o obligacjach w art. 4 ust. 1, obligacja jest papierem wartościowym emitowanym w serii, w którym emitent stwierdza, że jest dłużnikiem właściciela obligacji (obligatariusza) i zobowiązuje się wobec niego do spełnienia określonego świadczenia. Emitent zobowiązuje się na podstawie klauzul obligacyjnych do regulowania płatności odsetkowych określonych w dniu emisji papieru wartościowego oraz do spłaty pożyczki obligacyjnej w dniu jej wykupu, ewentualnie do spełnienia także świadczenia niepieniężnego (np. polegającego na przyznaniu preferencji w zakresie nabywania elementów mienia komunalnego). Obligacje są z reguły papierami wartościowymi na okaziciela, co powoduje, że są instrumentem finansowym w pełni płynnym i łatwo zbywalnym. Obligacje jako papiery wartościowe podlegają obrotowi (tzn. mogą być kupowane i sprzedawane).

Obligacje mogą być emitowane przez:

- **jednostki samorządu terytorialnego** (gminy, powiaty, województwa, związki tych jednostek oraz miasto stołeczne Warszawa),
- ✓ **podmioty prowadzące działalność gospodarczą, posiadające osobowość prawną,**

- ✓ **inne podmioty posiadające osobowość prawną, upoważnione do emisji obligacji na podstawie odrębnych ustaw** np. Skarb Państwa, Narodowy Fundusz i Wojewódzkie Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Agencja Własności Rolnej Skarbu Państwa (od 2004 r. Agencja Nieruchomości Rolnych),
- ✓ **instytucje finansowe, których członkiem jest Polska lub NBP, lub przynajmniej jedno z państw należących do OECD, lub bank centralny takiego państwa, lub instytucje, z którymi Polska zawarła umowy regulujące działalność takich instytucji na terenie RP i zawierające stosowne postanowienia dotyczące emisji obligacji.**

Obligacje służą pozyskiwaniu środków finansowych (w wypadku np. przedsiębiorstw nie jest konieczne określanie celu emisji – natomiast dla emisji realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego ustawa o obligacjach wprowadza konieczność określenia celu, sankcjonując zarazem wykorzystanie środków z emisji na inny niż przyjęty cel), których zwrot może nastąpić w długim okresie czasu, zatem główną funkcją obligacji występującą po stronie emitenta jest funkcja pożyczkowa. Emisja obligacji oraz jej popularność może stanowić swoiste referendum dla inwestycji i Emitenta. Z kolei dla obligatariusza (nabywcy obligacji) główną funkcją obligacji jest funkcja lokacyjna, co oznacza, że inwestuje on swoje wolne środki finansowe, nabywając obligacje.

Obligacje zaliczane są do papierów wartościowych o stałym dochodzie (nawet, gdy są o zmiennym oprocentowaniu), gdyż zapewniają obligatariuszowi przyrzeczony dochód – inaczej niż akcje, bowiem dywidenda nie zawsze musi być wypłacana.

Potencjalnymi nabywcami obligacji jednostek samorządu terytorialnego mogą być:

- ✓ **banki i zakłady ubezpieczeń** - chcące w bezpieczny sposób ulokować nadwyżki finansowe,
- ✓ **fundusze emerytalne** – zgodnie z prawem fundusz emerytalny może lokować do 15% wartości aktywów w obligacje emitowane przez jednostki samorządu terytorialnego, które zostały dopuszczone do publicznego obrotu. W obligacje emitowane przez jednostki samorządu terytorialnego, które nie zostały dopuszczone do publicznego obrotu fundusz emerytalny może lokować do 5% wartości aktywów,
- ✓ **fundusze powiernicze** - mogą okazać się poważnym nabywcą obligacji, gdyż dążyć będą do rozdrobnienia ryzyka swoich portfeli inwestycyjnych,
- ✓ **przedsiębiorstwa prywatne** - szczególnie „lokalne” mogą być bardzo znaczącym nabywcą obligacji komunalnych, zwłaszcza jeśli towarzyszą im świadczenia dodatkowe np. prawo pierwokupu gruntu lub zamiana obligacji na akcje prywatyzowanego przedsiębiorstwa komunalnego. Istotnym czynnikiem może być także chęć partycypowania w korzyściach będących efektem sfinansowanej w taki sposób inwestycji np. utylizacja odpadów, wodociągi gazyfikacja itp.,
- ✓ **inwestorzy indywidualni** - przy stopniowym rozwoju klasy średniej, a co za tym idzie rosnącą tendencją do oszczędzania i lokowania, dużym bodźcem do zakupu obligacji może być poczucie bezpieczeństwa i własnej wartości przy inwestowaniu w coś bliskiego, potrzebnego oraz duma lokalna. Jest to cenny inwestor, zwłaszcza na dopełnienie emisji przy celach infrastrukturalnych, ekologicznych i telekomunikacyjnych.

Klasyfikacja Obligacji:

WEDŁUG RODZAJU KUPONU

- ✓ **obligacje o stałym kuponie (oprocentowaniu)**, tj. przynoszące dochód w stałej wysokości, płacony w ustalonych okresach, wyrażany zwykle jako część (procent) wartości nominalnej obligacji. Są one emitowane na ściśle określone terminy, w czasie których Emitent zobowiązuje się do regularnej ich obsługi. Odsetki naliczane na bazie stałej stopy procentowej (kuponu) płacone są przynajmniej raz do roku, najczęściej w dniu tożsamym z dniem emisji obligacji,
- ✓ **obligacje o zmiennym kuponie (oprocentowaniu)**, tj. takie których dochód określany jest w stosunku do innego instrumentu finansowego lub miernika rynkowego np. w stosunku do inflacji, stóp procentowych na rynku finansowym, bonów skarbowych itp. Są to obligacje indeksowane lub obligacje o zmiennym kuponie,
- ✓ **obligacje z zerowym kuponem odsetkowym**, tj. obligacje nie przynoszące dochodu w całym okresie ważności, aż do dnia wykupu, sprzedawane z dyskontem w stosunku do wartości nominalnej. Dochód z takiej obligacji wyznacza różnica pomiędzy ceną sprzedaży (nabycia) a wartością nominalną.

WEDŁUG TERMINU WYKUPU

- ✓ **obligacje krótkoterminowe** – o terminie wykupu krótszym niż rok, służą one zwykle do pozyskania kapitału obrotowego,
- ✓ **obligacje średnioterminowe** – o terminie wykupu dłuższym niż 1 rok, a krótszym niż 5 lat,
- ✓ **obligacje długoterminowe** – o terminie wykupu powyżej 5 lat.

WEDŁUG ŹRÓDŁA POKRYCIA ZOBOWIĄZAŃ

- ✓ **obligacje ogólne** – zobowiązania z nich wynikające mają pokrycie w ogólnych dochodach emitenta,
- ✓ **obligacje przychodowe** – zobowiązania z nich wynikające realizowane są z dochodów, jakie przynosi przedsięwzięcie finansowane z emisji obligacji. Emitentami obligacji przychodowych mogą być wyłącznie jednostki samorządu terytorialnego oraz spółki, w których jednostki samorządu terytorialnego posiadają większość głosów, bądź których przedmiotem działalności jest wykonywanie zadań z zakresu użyteczności publicznej, a także koncesjonariusz, o którym mowa w ustawie o autostradach płatnych oraz o Krajowym Funduszu Drogowym.

WEDŁUG ISTNIENIA FORMY DOKUMENTU

- ✓ **obligacje posiadające formę dokumentu** – może być on imienny bądź na okaziciela,
- ✓ **obligacje nie posiadające formy dokumentu** – na podstawie art. 5a Ustawy o obligacjach, emitent może postanowić o nie nadawaniu obligacjom formy dokumentu. Prawa z takich obligacji powstają z chwilą dokonania zapisu w ewidencji (prowadzonej przez KDPW S.A., dom maklerski lub bank) i przysługują osobie w niej wskazanej jako posiadacz tych obligacji.

WEDŁUG SPOSOBU OZNACZENIA OBLIGATARIUSZA

- ✓ **obligacje na okaziciela** – zgodnie z Kodeksem Cywilnym przeniesienie wynikających z nich praw następuje poprzez samo wydanie obligacji,

- ✓ **obligacje imienne** – przeniesienie wynikających z nich praw następuje poprzez przelew połączony z wydaniem dokumentu.

WEDŁUG WALUTY I RYNKU EMISJI

- ✓ **obligacje emitowane na rynku krajowym, w walucie krajowej**, np. emisja sprzedawana w Polsce nominowana w złotychkach,
- ✓ **obligacje emitowane na rynku krajowym, w walutach obcych**, np. emisja sprzedawana w Polsce denominowana w dolarach USA,
- ✓ **obligacje emitowane na rynkach zagranicznych, w walucie obcej**, np. euro obligacje.

WEDŁUG ŚWIADCZEŃ DODATKOWYCH

- ✓ **obligacje z opcją zamiany na inny papier wartościowy** np. na akcje określonej spółki. Są to tzw. obligacje zamienne,
- ✓ **obligacje z opcją wcześniejszego wykupu przez Emitenta**, czyli prawem, ale nie obowiązkiem Emitenta do wykupienia obligacji od nabywców w oznaczonym w obligacji momencie czasowym, a przed terminem ostatecznego wykupu. Są to tzw. obligacje z opcją wykupu,
- ✓ **obligacje z opcją wcześniejszego przedstawienia do wykupu przez nabywcę-subskrybenta** w terminie ustalonym w obligacji, a przed terminem ostatecznego wykupu. Są to tzw. obligacje opcyjne sprzedaży,
- ✓ **obligacje z innymi świadczeniami**, np. obligacje, którymi wolno płacić samorządom terytorialnym za ściśle określone usługi lub inwestycje, przykładowo podłączenie posesji do sieci gazowej lub kanalizacyjnej. Obligacje mogą także zwalniać ich nabywców (przez pewien ściśle określony czas) od niektórych opłat wnoszonych do kasy lokalnej.

W ZALEŻNOŚCI OD CELU POZYSKANIA FUNDUSZY

- ✓ **obligacje dochodowe** - wyemitowane w celu sfinansowania konkretnych projektów infrastruktury komunalnej (np. budowa wodociągów, gazyfikacja, budowa i remont dróg itp.),
- ✓ **obligacje mieszkaniowe** - emitowane przez władze lokalne w celu finansowania tanich mieszkań komunalnych,
- ✓ **obligacje przemysłowe** - emitowane przez władze samorządowe w celu budowy centrów handlowo-przemysłowych, czy też innych obiektów zwiększających atrakcyjność danego regionu dla prywatnych przedsiębiorców.

OBLIGACJE REFUNDACYJNE

Obligacje refundacyjne emitowane są w celu zastąpienia nimi dotychczasowych zobowiązań jednostki samorządu terytorialnego. Mogą mieć one formę obligacji:

- ✓ **konwersyjnych** - jeżeli emitent przekształca starą pożyczkę w nową,
- ✓ **skonsolidowanych** - jeżeli kilka różnych pożyczek zastępuje się jedną nową.

Podstawa prawna emisji:

- ✓ Ustawa o finansach publicznych z dnia 27 sierpnia 2009 r. (Dz. U. Nr 249, poz. 2104 ze zm.);
- ✓ Ustawa z dnia 29 czerwca 1995 r. o **obligacjach** (tj. Dz.U. z 2001 r. Nr 120, poz. 1300 ze zm.);
- ✓ Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o **dochodach jednostek samorządu terytorialnego** (Dz.U. Nr 203, poz. 1966 ze zm.);
- ✓ Ustawa z dnia 7 października 1992 r. o **regionalnych izbach obrachunkowych** (tj. Dz.U. z 2001 r. Nr 55, poz. 557 ze zm.).

Procedura przeprowadzania emisji na rynku niepublicznym:

Obrotem niepublicznym jest taki obrót, w którym zachodzi jednoczesne spełnienie dwóch warunków:

- ✓ Propozycja nabycia, przeniesienia praw nie odbywa się z pomocą środków masowego przekazu,
- ✓ Propozycja nabycia lub przeniesienia praw jest skierowana do mniej niż 100 osób.

Aby wprowadzić emisję na rynek niepubliczny należy przeprowadzić następujące czynności i procedury:

- ✓ podjęcie uchwały Rady jednostki samorządu terytorialnego co do upoważnienia zarządu do zbadania możliwości emisji obligacji przez jednostki samorządu terytorialnego oraz podjęcia prac przygotowawczych (nieobligatoryjne),
- ✓ podjęcie uchwały Rady jednostki samorządu terytorialnego co do emisji obligacji i finansowania za pomocą środków uzyskanych z emisji określonego przedsięwzięcia inwestycyjnego,
- ✓ umieszczenie w budżecie jednostki samorządu terytorialnego adnotacji dotyczącej zamiaru emisji wraz z podaniem rozmiarów emisji oraz przeznaczenia środków z emisji,
- ✓ wybór agenta emisji,
- ✓ skierowanie propozycji nabycia do indywidualnych adresatów.

Propozycja nabycia, którą należy skierować do każdego inwestora powinna zawierać:

- ✓ cel emisji obligacji,
- ✓ wielkość emisji obligacji,
- ✓ wartość nominalna i cena emisyjna obligacji,
- ✓ warunki wykupu,
- ✓ warunki wypłaty oprocentowania obligacji,
- ✓ wysokość i formy ewentualnego zabezpieczenia i oznaczenie podmiotu udzielającego zabezpieczenia,
- ✓ inne dane i informacje pomocne w orientacji w celach i efektach przedsięwzięcia.

Ponadto w przypadku jednostek samorządu terytorialnego i związków międzygminnych, należy udostępnić sprawozdania z wykonania budżetu za rok poprzedzający emisję obligacji wraz z opinią Regionalnej Izby Obrachunkowej.

Koszty związane z emisją niepubliczną:

- ✓ koszty przygotowań (opracowanie konstrukcji instrumentu),
- ✓ koszt rozprowadzenia i zamknięcia sprzedaży emisji,
- ✓ koszty gwarantowania emisji,
- ✓ koszty ogłoszenia emisji.

Cechy charakterystyczne rynku niepublicznego:

- ✓ wprowadzenie papieru do obrotu nie wymaga zgody Komisji Nadzoru Finansowego,
- ✓ obrót na rynku wtórnym odbywa się na podstawie umów cywilnoprawnych kupna i sprzedaży, których rejestr prowadzi Emitent lub pośrednik,
- ✓ emisja papierów wartościowych dokonuje się na warunkach określonych w ogłoszeniu o zamiarze emisji,
- ✓ emisję organizuje (tj. prowadzi zapisy i rozliczenia) sam Emitent lub pośrednik.

Procedura przeprowadzania emisji na rynku publicznym

Obrotem publicznym jest propozycja nabycia lub przeniesienia praw z papierów wartościowych przy wykorzystaniu środków masowego przekazu albo w inny sposób, jeżeli proponowanie nabycia skierowane jest do więcej niż 100 osób fizycznych i prawnych albo do nieoznaczonego adresata.

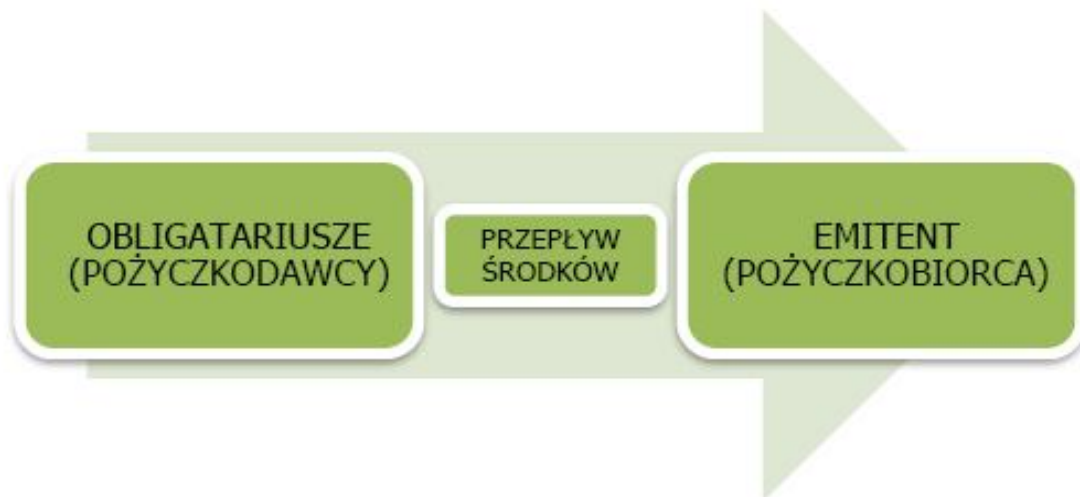
Dla wprowadzenia emisji do publicznego obrotu niezbędne są:

- ✓ podjęcie uchwały Rady jednostki samorządu terytorialnego co do upoważnienia zarządu do zbadania możliwości emisji obligacji przez jednostkę samorządu terytorialnego oraz podjęcia prac przygotowawczych (nieobligatoryjne),
- ✓ podjęcie uchwały Rady jednostki samorządu terytorialnego co do emisji obligacji i finansowania za pomocą środków uzyskanych z emisji określonego przedsięwzięcia inwestycyjnego,
- ✓ umieszczenie w budżecie adnotacji dotyczącej zamiaru emisji wraz z podaniem rozmiarów emisji oraz przeznaczenia środków z emisji,
- ✓ wybór agenta emisji.

Cechy charakterystyczne rynku publicznego:

- ✓ wprowadzenie papieru do obrotu publicznego wymaga przygotowania procedur: sporządzenia sformalizowanego memorandum informacyjnego (prospektu emisyjnego) oraz uzyskania zgody Komisji Nadzoru Finansowego,
- ✓ zorganizowanie sprzedaży na rynku pierwotnym, a następnie rozliczenie emisji, wymaga pośrednictwa podmiotu prowadzącego działalność maklerską,
- ✓ obrót na rynku wtórnym odbywa się wyłącznie za pośrednictwem podmiotu prowadzącego działalność maklerską.

W przypadku finansowania poprzez emisję obligacji następuje bezpośredni przepływ środków pieniężnych między Emitentem a Inwestorem, co zostało przedstawione poniżej. Rola banku ogranicza się jedynie do organizacji emisji, dystrybucji papierów wartościowych i ewentualnej gwarancji, za co pobiera prowizję od Emitenta.

Publiczna oferta emisji obligacji komunalnych³

Do obrotu na rynku oficjalnych notowań mogą być dopuszczone obligacje i inne dłużne papiery wartościowe, emitowane m.in. przez JST i związki tych jednostek, jeżeli:

1. są dopuszczone do obrotu na rynku regulowanym,
2. ich zbywalność nie jest ograniczona,
3. wnioskiem zostały objęte wszystkie papiery wartościowe tego samego rodzaju.

Publiczne proponowanie nabycia obligacji w ofercie publicznej w tzw. procedurze giełdowej wymaga zatwierdzenia przez Komisję Nadzoru Papierów Wartościowych i Giełd. W tym celu emitent jest zobowiązany do przygotowania i złożenia wniosku wraz z memorandum informacyjnym do ww. Komisji za pośrednictwem firmy inwestycyjnej.

Wniosek musi zawierać następujące elementy :

- firmę (nazwę) i siedzibę remitenta,
- podstawowe dane o oferowanych obligacjach, w szczególności określenie ich liczby, rodzaju i wartości nominalnej,
- oznaczenie firmy inwestycyjnej, która będzie oferowała papiery wartościowe objęte wnioskiem.

Do wniosku dołącza się:

- statut JST - emitenta lub umowę spółki (akt założycielski) w przypadku związku JST,
- uchwałę organu stanowiącego w sprawie emisji obligacji w drodze oferty publicznej oraz ich dematerializacji,
- wykaz informacji, w odniesieniu do których emitent lub wprowadzający wnosi o zwolnienie z obowiązku ich zamieszczenia w memorandum informacyjnym, wraz z uzasadnieniem,

³ <http://finanse-publiczne.pl/artukul.php?view=188>

- wykaz informacji, których przedstawienie w memorandum informacyjnym nie jest możliwe, ze wskazaniem specyfiki lub okoliczności, które uzasadniają ich pominięcie.

Memorandum informacyjne powinno zawierać prawdziwe, rzetelne i kompletne informacje o emitencie i innych wskazanych w rozporządzeniu osobach, ich sytuacji finansowej i prawnej oraz o objętych memorandum papierach wartościowych i zasadach ich oferowania. Memorandum powinno być napisane językiem zrozumiałym dla inwestorów.

W przypadku oferowania obligacji przez JST w ofercie publicznej, memorandum informacyjne składa się z następujących części:

- wstępu - zawierającego informacje wprowadzające, m.in. cenę emisyjną, prawa i obowiązki wynikające z obligacji, terminy przeprowadzenia subskrypcji lub sprzedaży, zasady dystrybucji i przydziału papierów wartościowych,
- rozdziałów - obejmujących w kolejności "Podsumowanie i czynniki ryzyka", "Osoby odpowiedzialne za informacje zawarte w memorandum", "Dane o emisji", "Dane o emitencie i jego działalności", "Oceny i perspektywy rozwoju emitenta", "Dane o osobach zarządzających, osobach nadzorujących", "Sprawozdania finansowe", "Informacje dodatkowe", "Załączniki",
- informacji objętych wnioskiem o niepublikowanie.

Komisja, nie później niż w terminie 20 dni roboczych od dnia złożenia wniosku i memorandum, może zgłosić sprzeciw wobec dopuszczenia obligacji JST do obrotu w ofercie publicznej, jeżeli memorandum informacyjne nie odpowiada pod względem treści lub formy wymogom określonym w przepisach prawa lub jeżeli obrót obligacjami objętymi memorandum stanowi istotne zagrożenie dla interesów inwestorów lub dla bezpieczeństwa obrotu. Zgłaszając sprzeciw, Komisja zakazuje przeprowadzenia oferty publicznej na podstawie tego memorandum informacyjnego.

Emitent lub wprowadzający mają obowiązek ustalenia terminu i sposobu udostępnienia memorandum informacyjnego oraz jego ważności, tak aby zapewnić:

- jego dostępność dla inwestorów,
- sprawne przeprowadzenie oferty publicznej lub dopuszczenia do obrotu na rynku regulowanym,
- należyłą ochronę interesów inwestorów.

Aby powyższe warunki były spełnione, memorandum powinno być podane do publicznej wiadomości w co najmniej jeden ze sposobów:

- przez zamieszczenie w co najmniej jednej gazecie ogólnopolskiej,
- w postaci drukowanej, bezpłatnie, w siedzibie spółki prowadzącej rynek regulowany, na którym obligacje mają być dopuszczane do obrotu, lub w siedzibie emitenta i w siedzibie firmy inwestycyjnej wykonującej czynności oferowania na podstawie umowy zawartej z emitentem i w punktach obsługi klienta podmiotów biorących udział w subskrypcji lub sprzedaży papierów wartościowych, w nakładzie zapewniającym dostępność dla osób zainteresowanych oraz sprawne przeprowadzenie oferty publicznej,

- w postaci elektronicznej w sieci Internet na stronie emitenta oraz, odpowiednio, na stronach podmiotów biorących udział w subskrypcji lub sprzedaży papierów wartościowych,
- w postaci elektronicznej w sieci Internet na stronie spółki prowadzącej rynek regulowany, na którym obligacje mają być dopuszczane do obrotu.

Warunki emisji obligacji komunalnych na rynku pozagiełdowym

Propozycja nabycia obligacji w ofercie innej niż tzw. giełdowa musi zawierać dane, które stosownie do rodzaju emitenta i obligacji pozwalają na ocenę sytuacji finansowej emitenta. Emitent zobowiązany jest do udostępnienia informacji, podobnie jak memorandum, w jeden z opisanych wyżej sposobów. Informacje te dotyczą:

- celów emisji, jeżeli są określone, oraz wielkości emisji,
- wartości nominalnej i ceny emisyjnej obligacji lub sposobu jej ustalenia,
- warunków wykupu i warunków wypłaty oprocentowania,
- wysokości i formy zabezpieczenia i oznaczenia podmiotu udzielającego zabezpieczenia,
- wartości zaciągniętych zobowiązań na ostatni dzień kwartału poprzedzającego udostępnienie propozycji nabycia oraz perspektywy kształtowania zobowiązań emitenta do czasu całkowitego wykupu obligacji proponowanych do nabycia,
- danych umożliwiających potencjalnym nabywcom obligacji orientację w efektach przedsięwzięcia, które ma być sfinansowane z emisji obligacji, oraz zdolności emitenta do wywiązania się z zobowiązań wynikających z obligacji, jeżeli przedsięwzięcie jest określone,
- zasad przeliczania wartości świadczenia niepieniężnego na świadczenie pieniężne.

W przypadku emisji obligacji przez JST lub ich związki wymagania dotyczące publikacji sprawozdań finansowych i ich opinii o badaniu przez biegłego rewidenta uważa się za spełnione poprzez udostępnianie ostatniego rocznego sprawozdania z wykonania budżetu jednostki samorządu terytorialnego wraz z opinią regionalnej izby obrachunkowej oraz odpowiednio kolejnych rocznych sprawozdań wraz z tymi opiniami.

Kwestią wymagającą rozstrzygnięcia przez emitenta, szczególnie w ofercie publicznej, jest sposób proponowania nabycia obligacji. Wymaga to przyjęcia określonej strategii promocji i dystrybucji obligacji.

Wyróżniamy tu:

- emisję własną - emitent organizuje emisję we własnym zakresie,
- subemisję - emitent, ze względu na złożoność zagadnień ekonomicznych i prawnych oraz brak doświadczenia i odpowiednio wyszkolonej kadry, powierza odpłatnie organizację emisji pośrednikowi, który pełni rolę agenta emisji. Subemisja może być przeprowadzona przez:
- subemitenta inwestycyjnego - którym jest podmiot będący stroną zawartej z emitentem albo wprowadzającym umowy, w której podmiot ten zobowiązuje się do nabycia, na własny rachunek,

całości lub części obligacji oferowanych w obrocie pierwotnym lub w pierwszej ofercie publicznej, na które nie złożono zapisów w terminie ich przyjmowania,

- subemitenta usługowego - którym jest podmiot będący stroną umowy zawartej z emitentem, w której podmiot ten zobowiązuje się do nabycia, na własny rachunek, całości lub części emitowanych obligacji, oferowanych wyłącznie temu podmiotowi, w celu dalszego ich zbywania w obrocie pierwotnym lub w pierwszej ofercie publicznej.

Konkluzja

Podsumowując, należy stwierdzić, że jednostki samorządu terytorialnego w ograniczonym zakresie wykorzystują obligacje jako instrument rynku finansowego. Rynek obligacji komunalnych należy uznać za rynek wschodzący, z którego korzysta nieznaczna liczba samorządów. 264 emisje w stosunku do 2808 jednostek samorządowych w Polsce daje wskaźnik 9,4% (2010 r.). Trzeba też podkreślić, że emisję obligacji organizują głównie samorządy o statusie miejskim, tj. mające status miasta lub miasta i gminy. Wśród przyczyn tego stanu jest zapewne stosunkowo złożona procedura i stosunkowo wysokie koszty emisji.

Obligacje jako papiery pożyczkowe, co do zasady, przenoszą prawo własności środków pieniężnych pozyskanych z ich emisji na emitenta. Jednakże specyfika obligacji komunalnych polega na tym, że emitent będący jednostką samorządu terytorialnego jest obowiązany oznaczyć cel emisji i nie może przeznaczyć środków pochodzących z emisji obligacji na inne cele.

Reasumując, głównymi przesłankami, które przemawiają za emisją obligacji przez samorządy terytorialne są:

- a) możliwość pozyskania funduszy na inwestycje, które w całości nie mogą być sfinansowane ze środków budżetowych czy UE lub pochodzących z preferencyjnych kredytów (środki z emisji obligacji mogą być także przeznaczone na zrównoważenie budżetu);
- b) niższe, w porównaniu z kredytem bankowym, koszty pozyskania środków i obsługi zadłużenia wynikającego z emisji obligacji: jednostki samorządu terytorialnego, jako jeden z najbezpieczniejszych po Skarbie Państwa, emitentów może zaoferować nabywcom swoich papierów wartościowych stosunkowo niskie oprocentowanie, wykorzystując przy tym możliwość „dołączenia” do obligacji tzw. świadczeń dodatkowych (np. ulgi w opłatach lokalnych), ponadto koszt korzystania z usług biura maklerskiego może być znacznie niższy niż łączny koszt korzystania z usług banku jako kredytodawcy;
- c) możliwość samodzielnego ustalania terminów i warunków wykupu obligacji oraz wysokości oprocentowania, które może być uzależnione np. od stopy inflacji lub rentowności innych instrumentów finansowych;
- d) możliwość wprowadzenia do obligacji opcji wcześniejszego wykupu przed terminem ważności emisji co zabezpiecza emitenta przed niekorzystną zmianą stóp procentowych;
- e) możliwość wyboru potencjalnego kręgu nabywców obligacji co może wpłynąć na pozyskanie nowych inwestycji prywatnych na terenie jednostki samorządu terytorialnego;

f) akceptacja rynku - obligacje komunalne nabywane są przez wszystkie grupy inwestorów, gdyż stanowią najbezpieczniejszą formę udzielenia pożyczki;

g) obligacje komunalne są powszechnie uważane za najbardziej sprawiedliwy sposób finansowania inwestycji, gdyż nabywcami publicznych emisji obligacji są z reguły sami mieszkańcy, którzy w przyszłości będą z tych inwestycji korzystać;

h) w przeciwieństwie do kredytu bankowego brak konieczności zabezpieczania emisji obligacji np. przez wniesienie zapisu do hipoteki; jedynym zabezpieczeniem mogą być przyszłe planowane dochody jednostki samorządu terytorialnego.

10.12 Projekty hybrydowe

Projekty hybrydowe to przedsięwzięcia w formule partnerstwa publiczno-prywatnego, które łączą ze sobą trzy elementy:

- finansowanie publiczne,
- finansowanie prywatne
- oraz udział środków z funduszy europejskich.

W Unii Europejskiej nie ma jednego obowiązującego aktu prawnego określającego zastosowanie PPP. Można natomiast doszukać się wielu dokumentów na poziomie unijnym, które określają wytyczne dla projektów PPP (do najważniejszych należą: Wytyczne dotyczące Partnerstwa Publiczno –Prywatnego). Najważniejsze elementy na które zwracają uwagę poszczególne dokumenty to:

- sposób wyboru najbardziej efektywnego PPP,
- maksymalizacja korzyści,
- zapewnienie konkurencji przy wyborze partnera prywatnego.

Jak już wcześniej wspomniano model hybrydowy polega na wykorzystaniu w jednym projekcie środków prywatnych, publicznych oraz pozyskanych z Unii Europejskiej. Często zdarza się, iż sektor publiczny realizuje jednocześnie wiele projektów, stąd może nie posiadać dostatecznej ilości środków do podjęcia się kolejnego (mimo iż mógłby liczyć na dofinansowanie z Unii rzędu nawet 85% wysokości kosztów). W takim przypadku istnieje możliwość skorzystania z pomocy sektora prywatnego zarówno jeśli chodzi o finansowanie jak i jego realizację. Zasady przyznawania dofinansowań i dla prywatnych przedsiębiorstw oraz dla sektora publicznego są diametralnie różne. Inwestor prywatny jest dopiero wtedy zainteresowany zainwestowaniem swych środków, kiedy spodziewa się że działanie to przyniesie dla niego zysk. Z kolei dofinansowania unijne w przedsięwzięcia sektora publicznego dotyczą przeważnie projektów, w których przewidywane przychody mogą nie wystarczyć na pokrycie kosztów budowy i ich eksploatacji. Przedsiębiorcy ubiegający się o środki unijne muszą natomiast spełniać szereg rygorystycznych wymogów. Nie jest również łatwe połączenie przedstawicieli sektora prywatnego i publicznego w ramach jednego projektu.

3 modele hybrydy PPP

- **KLASYCZNA HYBRYDA** – w tym modelu odpowiedzialność partnera prywatnego dotyczy głównie budowy oraz eksploatacji danej infrastruktury, a także zapewnienia finansowania. Do jego obowiązków należy także ubieganie się o dotacje unijne oraz rozliczanie się z nich. Strona publiczna może przyjąć na siebie ryzyko nie uzyskania dotacji. Ten model jest popularny przy budowie dróg.

Strona publiczna zapewnia grunt, sektor publiczny finansuje inwestycje wkładem własnym (unika się angażowania środków publicznych), a finansowanie to jest wspomagane środkami unijnymi.

- **RING-FENCING** – w tym modelu projekt podzielony jest na części: pierwsza to metoda tradycyjna z dofinansowaniem ze środków unijnych, a druga opiera się na PPP.
- **Podział projektu na fazy** – jest to model w najmniejszym stopniu przypominający klasyczną hybrydę. Występują tu następujące etapy: etap budowy, który realizowany jest przez sektor publiczny na którego barkach leży również zapewnienie wkładu finansowego, partner prywatny natomiast zajmuje się etapem realizacji. Wątpliwości co do słuszności nazywania tego modelu hybrydą wynikają z faktu, iż podmiot publiczny nie korzysta z umiejętności podmiotu prywatnego – nie osiągane są więc podstawowe korzyści wynikające z PPP.